

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Organizované zájmové činnosti u dětí předškolního věku

Vypracovala: Veronika Nováková
Vedoucí práce: Mgr. Martina Lietavcová
České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 28. března 2014

.....
Veronika Nováková

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Martině Lietavcové za spolupráci a odbornou pomoc při zpracování bakalářské práce.

Dále bych tímto chtěla poděkovat všem učitelkám z mateřských škol a rodičům, kteří mi pomohli ochotným vyplněním dotazníků.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá organizovanými zájmovými činnostmi dětí předškolního věku. Cílem je zjistit, jaký přínos mají kroužky pro tuto věkovou kategorii. Dalším cílem je zmapovat, jaké zájmové kroužky jsou nabízeny dětem prostřednictvím mateřských škol a jaké kroužky pro své děti vyhledávají rodiče a co od nich očekávají. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá vývojem předškolního dítěte, jeho volným časem, dále vymezuje organizované zájmové činnosti, jejich přínosy i rizika. Praktická část se zabývá kvantitativním výzkumem, k jehož realizaci byly sestaveny dva druhy dotazníků, jeden pro rodiče dětí předškolního věku a druhý pro učitelky mateřských škol. Z odpovědí vyplývá názor učitelek a rodičů na kroužky organizované pro děti předškolního věku, jejich očekávání a zkušenosti. Závěrem je porovnání názorů učitelek a rodičů na kroužky pro děti předškolního věku.

Klíčová slova: organizované zájmové činnosti, předškolní věk, zájmové kroužky

Abstract

The bachelor thesis deals with organized extracurricular activities for preschool children. The aim is to find out the contribution of the courses for this age group. Another aim is to chart which extracurricular courses are offered to children by means of nursery schools and which courses are sought by parents and what they expect from them. The thesis is divided into a theoretical and practical part. The theoretical part is devoted to preschool child's development, its leisure time, it also defines organized extracurricular activities, their benefit and risk. The practical part deals with quantitative research. For its realization two types of questionnaires were compiled, one for preschool children's parents and the second one for nursery school teachers. The responses show teachers' and parents' view of the courses organized for preschool children, their expectations and experiences. Finally, there is a comparison of teachers' and parents' view of the courses for preschool children.

Key words: organized extracurricular activities, preschool age, extracurricular courses

OBSAH

Úvod	8
Teoretická část	9
1. Dítě předškolního věku	9
1.1 Charakteristika předškolního věku	9
1.2 Zvláštnosti dítěte předškolního věku.....	9
1.2.1 Motorika	10
1.2.2 Kognitivní vývoj	10
1.2.3 Emoční vývoj.....	11
1.2.4 Socializace.....	11
1.3 Potřeby dítěte předškolního věku	12
1.4 Výchova v rodině	13
1.5 Výchova v mateřské škole.....	14
1.6 Volný čas dítěte předškolního věku	14
2. Zájmové činnosti	17
2.1 Charakteristika	17
2.2 Organizovanost	17
2.2.1 Spontánní činnosti	17
2.2.2 Příležitostné činnosti	17
2.2.3 Pravidelné činnosti	18
2.3 Formy zájmového vzdělávání	18
2.4 Druhy zájmových útvarů	19
2.5 Typy zájmových činností	20
3. Zájmové činnosti dětí předškolního věku	22
3.1 Zájem dětí předškolního věku	22
3.2 Zařízení pro zájmové vzdělávání.....	22
1.1.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání.....	22
3.2.1 Střediska volného času	23
3.2.2 Nestátní neziskové organizace	24
3.2.3 Mateřská centra	26

3.2.4	Soukromé instituce.....	26
3.3	Kroužky v mateřských školách	27
3.3.1	Výhody kroužků	28
3.3.2	Rizika kroužků	29
Praktická část	31
1.	Cíle výzkumu	31
2.	Hypotézy výzkumu	32
3.	Metodika výzkumu.....	33
4.	Výzkumný soubor.....	34
5.	Průběh výzkumu.....	35
6.	Výsledky výzkumu	36
6.1	Dotazník č. 1.....	36
6.2	Dotazník č. 2.....	44
6.3	Porovnání dotazníku č. 1 a č. 2	55
7.	Zhodnocení hypotéz.....	60
Diskuze	61
Závěr.....		62
Použitá literatura.....		64
Přílohy		67

ÚVOD

Doba, kdy již děti předškolního věku chodily samy s kamarády ven, je podle mě nenávratně pryč. Zvýšil se počet automobilů, trestných činů a rodiče se o své děti více bojí. Většina rodičů předškolních dětí také více pracuje, a proto nemá dostatek času věnovat se svým dětem. Děti předškolního věku stále častěji chodí do zájmových kroužků, které pořádají různé organizace.

Často se pohybuji v Domě dětí a mládeže ve Strakonících, pod kterým funguje náš kroužek country tanců, a vidím, že dost dětí, které tamní kroužky navštěvují, nejsou ještě školou povinní. I naše skupina vede taneční přípravku, která je určena pro děti předškolního věku. A dětí do ní chodí více než deset. Děti v DDM navštěvují kroužky všeobecné (např. Klubíčko – zpívání, výtvarné aktivity a hry pro předškoláky od 4 let), kroužky zaměřené na jeden určitý zájem (např. Country taneční příprava), ale také kroužky, které jsou určené pro děti s rodiči. Součástí výzkumu bude zjistit, co hraje pro rodiče největší roli při výběru kroužku.

Všechny mateřské školy, kam jsem chodila na praxi, nebo jsou v mém okolí, organizují kroužky pro děti, které chodí k nim do MŠ, nebo také kroužky, které jsou určené pro mladší děti, které ještě mateřskou školu nenavštěvují, a na kroužky chodí s rodiči. V praktické části bych chtěla zjistit, zda je tato situace ve více školkách, nebo se to týká pouze školek v mém okolí.

Mezi učitelkami mateřských škol vznikají diskuze o tom, zda jsou vhodné kroužky pro takto malé děti, zda jim jsou přínosem a jestli nedokáže vše, co dělají kroužky, i mateřská škola v rámci svého běžného programu. Rodiče jsou ti, kteří děti do kroužků zapisují a často o nich rozhodují. Zajímalo mě názor obou těchto skupin právě na organizované zájmové činnosti pro děti předškolního věku.

Cílem práce je zjistit názor učitelek mateřských škol a rodičů na kroužky pro děti předškolního věku. Zjistit, jaký přínos mají kroužky pro děti předškolního věku, jaké kroužky organizují mateřské školy a jaké kroužky navštěvují děti předškolního věku.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Dítě předškolního věku

1.1 Charakteristika předškolního věku

Předškolní věk je období 3 – 6 či 7 roku života dítěte, avšak konec etapy nezávisí jen na fyzickém věku, ale je dán především sociálně. Tímto mezníkem je nástup dítěte do základní školy. Předškolní období je období poznávání světa prostřednictvím fantazie, představivosti a také intuitivního uvažování, které ještě není ovlivňováno logikou. Vágnerová (2005) nazývá předškolní věk věkem hry.

Předškolní věk je v širokém slova smyslu označováno období od narození jedince až do nástupu do základní školy. Někdy se dokonce započítává i prenatální období. Je ovšem velký rozdíl mezi potřebami dítěte dvouletého a dítěte šestiletého. A právě toto široké chápání předškolního věku nás nutí porovnávat děti a ignorovat kvalitativní rozdíly mezi nimi. Což považujeme za nevýhodu tohoto chápání. Předškolní období v užším slova smyslu označuje dobu tří let před nástupem dítěte do školy. Toto období lze také nazvat „věkem mateřské školy“, i když ne všechny děti navštěvují mateřskou školu. V tomto smyslu se budu předškolnímu věku věnovat i já. (Langmeier, Krejčířová, 1998)

Helus (2009) uvádí, že v předškolním věku probíhají významné vývojové proměny, která spočívají v sedmi kategoriích a to: růst obratnosti, nové možnosti myšlení, pokrok ve výtvarném projevu, proměny v sociálním životě, hry na sociální role, expanzivní iniciativnost a formování základní mravnosti.

1.2 Zvláštnosti dítěte předškolního věku

Předškolní věk je jedno z nejvýznamnějších období vývoje jedince. *„Je to čas neutuchající aktivity tělesné i duševní, velkého zájmu o okolní jevy, doba, která je nazývána obdobím hry, protože právě při hře se aktivita dětí projevuje především.“* Je však důležité uvědomovat si, že každé dítě je jedinečné a rozdíly mezi nimi mohou být velké (Mertin, Gillernová, 2010 – s. 13).

1.2.1 Motorika

V předškolním období se zdokonaluje a roste kvalita pohybového vývoje. Dítě dobře chodí a běhá po rovném i nerovném terénu, samostatně chodí po schodech bez držení. Dítě se stává hbitější a jeho pohyby jsou koordinovanější.

S motorikou souvisí i schopnost plné sebeobsluhy – dítě se samo obléká, skládá si věci, uklízí po sobě, zapíná si knoflíky, zavazuje si tkaničky. Předškolní dítě se zdokonaluje i v oblasti jemné motoriky – hraje si s plastelínou, navléká korálky a velmi rádo kreslí. Právě kresba je pro dítě velmi důležitá, je pro dítě vyjadřovacím prostředkem (Mertin, Gillernová, 2010).

1.2.2 Kognitivní vývoj

Podle švýcarského psychologa J. Piageta se předškolní dítě nachází ve fázi symbolického a předpojmového myšlení, kdy už si dokáže představit nějaký objekt nebo činnost a její výsledky i když ji přímo nevidí, nebo neprovádí. Okolo čtvrtého roku se dostává do fáze názorného a intuitivního myšlení (Vágnerová, 2008).

Představy předškoláka jsou barvitě a bohaté, někdy se dokonce v myšlenkách dítěte stávají skutečností a dítě je přesvědčeno, že jsou pravdivé = tzv. konfabulace. Pro toto období je klasický fantazijní přístup, kdy vliv fantazie převládá nad logickými skutečnostmi (Mertin, Gillernová, 2010).

Myšlení je často vázáno na činnost dítěte a v tomto smyslu bývá dítě egocentrické, antropomorfické (má tendenci polidšťovat předměty) a magické. Typickým znakem myšlení je útržkovitost, nepropojenost a nekoordinovanost (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Paměť předškolních dětí má především charakter bezděčného zapamatování, až okolo 5. roku se začíná rozvíjet paměť záměrná. Převažuje paměť mechanická a je spíše konkrétní – dítě si lépe zapamatuje, to, co vidí, dělá, nebo alespoň zkouší, než to, co mu říká někdo jiný. Paměť je krátkodobá a až mezi 5 a 6. rokem nastupuje paměť dlouhodobá (Mertin, Gillernová, 2010).

Řeč se během předškolního období se značně zdokonaluje. Ve třech letech je častá dětská patlavost neboli dyslalie, kdy dítě vadně vyslovuje jednu nebo více hlásek. Řeč je značně nedokonalá. Během čtvrtého a pátého roku se většina dětí zdokonalí a v mnoha případech patlavost zcela vymizí. Do 7 let je patlavost stále fyziologický jev.

Pokroky v řeči jsou patrné i ve větné skladbě – zatímco dvouleté děti používají věty maximálně trojslovné, u dětí tříletých se délka a skladba věty zásadně zvětšuje. Na konci třetího roku už děti používají souvětí souřadná i podřadná. U tří a čtyřletých dětí roste také zájem o mluvenou řeč.

Mění se také přibližný počet používaných slov: ve 3. letech – 1000, ve 4. letech – 1500, v 5. letech jsou to 2000 slov a v 6 letech už 2750. Ve čtvrtém roce už by dítě mělo používat všechny slovní druhy (Langmeier, Krejčířová, 1998).

1.2.3 Emoční vývoj

Emoční prožívání předškolních dětí je charakteristické větší stabilitou a vyrovnaností a porovnání s předchozím, batolecím, obdobím. Prožitky bývají stabilní, ale snadno přecházejí z jedné roviny do druhé = „pláč střídá smích“. Začíná se rozvíjet emoční paměť. Předškoláci bývají často pozitivně naladěni.

Vágnerová (2008) shrnuje způsob prožívání předškolních dětí do několika způsobů: vztek a zlost nebývají už tak časté, protože dítě lépe chápe význam úmyslu jiné osoby. Projevy strachu bývají vázány na bujnou fantazii a představivost dětí. Dalším typickým znakem je veselost, začíná se rozvíjet smysl pro humor. A poslední je schopnost anticipace – schopnost těšit se na něco, nebo se naopak něčeho obávat.

1.2.4 Socializace

Z hlediska socializačního rozvoje dochází k další diferenciaci, nastává fáze, kterou lze označit jako fázi přesahu rodiny. Předškolní období lze také chápat jako období přípravy na život ve společnosti. Socializace předškoláka stále probíhá především v rodině, ale musí se už učit přizpůsobovat i jinému prostředí, tj. např. mateřská škola (Vágnerová, 2008).

Podle Šulové dochází v procesu socializace ke změnám ve třech klíčových rovinách:

1. zkvalitnění a vývoj sociální reaktivity – nové vztahy s vrstevníky, rodiči, prarodiči, sourozenci i s cizími dospělými
2. vývoj sociálních kontrol – postupný proces přijímání norem společensky žádoucího chování
3. osvojování sociálních rolí – uvnitř i vně rodiny, v předškolním období by dítě samo mělo jmenovat několik vlastních rolí.

V předškolním období začíná růst význam vrstevníků, vrstevníky potřebuje ke svým hrám a v jejich skupině zkouší to, co se naučil doma. Při výběru kamaráda klade dítě důraz na shodu v oblasti potřeb a zájmů. Z hlediska 5letých dětí: „*Kamarád je ten, co chce to, co chci já.*“ nebo „*Můj nejlepší kamarád je Honza, chodí se mnou do školky a nosí taky kšandy*“ (Vágnerová, 2008).

1.3 Potřeby dítěte předškolního věku

Abraham Maslow vypracoval pětistupňovou pyramidu lidských potřeb. Pokud není naplněno patro spodní, nemůže být naplněno ani žádné další patro.

1. patro: fyziologické potřeby: jídlo, spánek, odpočinek, vyměšování, hygienické potřeby, absence bolesti, sexuální potřeby atd.
2. patro: potřeba bezpečí a jistoty: bezpečná učitelka (učitelka, které děti důvěřují, je kongruentní, autentická a objasňuje dětem své emoce), bezpečné prostředí (vybavení interiéru i exteriéru) a pravidla pro děti
3. patro: potřeba lásky a náležitosti: tělesný a oční kontakt, nonverbální komunikace – úsměv, slova uznání a přijetí
4. patro: potřeba úcty a uznání: respektování druhými, efektivní komunikace, absence trestů

5. patro: potřeba sebeaktualizace a sebeuskutečnění: potřeba naplnit své schopnosti a být nejlepším, jak to jen jde (Svobodová, 2010).

Matějček (2004) uvádí 5 vitálních potřeb, které musí být uspokojovány pro zdravý vývoj jedince:

- potřeba určitého množství, proměnlivosti a kvality vnějších podnětů
- potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech, tj. smysluplného světa
- potřeba prvotních emocionálních a sociálních vztahů
- potřeba společenského uplatnění a společenské hodnoty, z jejíhož uspokojení vychází zdravé uvědomění vlastního já, vlastní identity
- potřeba otevřené budoucnosti nebo životní perspektivy

1.4 Výchova v rodině

Rodinu chápeme jako univerzální socializační činitel, má za úkol přetváření jedince ve společensko – kulturní bytost. Již od prvních měsíců jsou dítěti předávány sociální hodnoty, normy a pravidla. Rodinná výchova je nenahraditelná z toho důvodu, že se všichni její členové zaměřují na nejmladšího člena, sledují jeho vývoj, všímají si i drobných pokroků v jeho životě a snaží se ho, co nejvíce rozvíjet. Rodiče jsou zpravidla pro dítě významnou autoritou, představují pro dítě vzor, kterému se chtějí děti, co nejvíce podobat. To se projevuje především ve hře dětí, kde mohou získat roli dospělého jedince (Šulová, 2004).

Matka zpravidla tráví s dětmi nejvíce času, vztah k ní dává dítěti pohyb jistoty a bezpečí. Matka bývá v pozici pečující a ochraňující osoby. V předškolním věku se postupně začíná odbourávat těsný vztah dítěte k matce. Otec často zaujímá pozici vedlejšího, nebo také doplňkového rodiče, bývá pro děti vzácnější. S otcem dítě často tráví volný čas mimo domov a to formou výletů a dalších volnočasových aktivit. Otec často učí děti novým pohybovým činnostem, sportům a dělá prostředníka při získávání nových poznatků. Sourozenec bývá pro dítě zdrojem zkušeností, má značný socializační význam, je pro dítě spojence, ale často také soupeřem. Sourozenecké vztahy bývají

citově významné, protože jsou spojeni společným rodinným zázemím (Vágnerová, 2008).

1.5 Výchova v mateřské škole

Mateřská škola je důležitým mezičlánkem mezi výchovou v rodině a nástupem do základní školy. V ČR velké většina dětí ve věku od 3 let do nástupu do základní školy navštěvuje školu mateřskou. Většina dětí navštěvuje školku od 4 let a v 6 letech tam chodí 90% dětí. V naší společnosti přirozeně vymizely vrstevnické skupiny. Důvodem je odpadnutí přirozeného společenství vesnic, kde byli typické sousedské vztahy, a také se prodlužuje prodleva mezi sourozenci, to znamená, že sourozenci často nejsou vrstevníky. Proto je mateřská škola téměř jediným místem, kde dítě přichází do styku s vrstevníky. Většina dětí je pro mateřskou školu zralá a touží po společnosti vrstevníků. Předškolní dítě nutně potřebuje ke správnému vývoji dětskou společnost (Matějček, 2005).

Mateřská škola umožňuje dítěti získat potřebné zkušenosti, dovednosti i návyky před nástupem do 1. třídy. Nevyžaduje po dětech velký výkon a umožňuje dostatečný čas na adaptaci, která může probíhat různými formami, například i za přítomnosti rodičů. Při nástupu do mateřské školy je nutné, aby dítě akceptovalo cizí dospělou osobu jako autoritu, později získává k učitelce velmi osobní vztah (Vágnerová, 2008).

Přednostmi mateřské školy je, že přináší dítěti příznivé prostředí a dopřává mu odpočinek od nepřiměřených zátěží i v dnešní době, kde mnoho rodin je nefunkčních a přichází do různých rodinných krizí. Dítě v mateřské škole poznává jiné zvyklosti než ve své rodině, může být také místem nápravné rodinné výchovy. V mateřské škole se odehrává celková pedagogická osvěta, pedagogové mají znalosti a zkušenosti k všestrannému rozvoji dětí (Matějček, 2005).

1.6 Volný čas dítěte předškolního věku

Volný čas je částí lidského života mimo pracovní čas – zaměstnání, škola, a mimo tzv. vázaný čas – biofyziologické potřeby, chod rodiny, domácnosti, péči o děti, atd. Doba po splnění těchto povinností je právě volný čas (Hofbauer, 2008).

Velmi jednoduchou definicí volného času popsali Průcha, Walterová a Mareš (2001): „*Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil.*“ V této době děláme činnosti, které nám přinášejí radost, uspokojení, děláme je dobrovolně rádi a sami si je můžeme zvolit. Běžně sem spadá rekreace, odpočinek, zájmové činnosti a vzdělávání a také dobrovolná veřejně prospěšná činnost.

Volný čas je důležitou a nenahraditelnou součástí života jedince, jak dospělých, tak i dětí

V nejužším slova smyslu znamená volný čas, efektivní, skutečnou a zcela disponibilní dobu, je obdobím nezávislým na době spánku, zaměstnání ani polovolném čase

Volný čas dítěte prvotně formuje především rodina a má pro něj vytvářet příznivé podmínky. Způsob výchovy v rodině se odráží na využívání volného času. Je zcela v kompetenci rodičů naučit své dítě zacházet s volným časem. Postupně – s rostoucím věkem postupně klesá potřeba pomoci od rodičů při volbě volnočasové aktivity (Informatorium, 10/2012).

V předškolním období se má rodina snažit o to, aby dítě využívalo svůj volný čas smysluplně, bohatě a to na základě vlastního dobrovolného rozhodnutí za citlivého vedení ze strany rodiny. Toto působení se podle Hofbauera (2008) uskutečňuje:

- nápodobou a reprodukcí – prostřednictvím toho, jak rodič nakládá se svým volným časem, učí děti tomu, jak budou ony později nakládat s volným časem
- uskutečňováním individuálních i společných zájmových činností dětí v rodině
- citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí

Předškolní dítě má relativně hodně volného času, část dne tráví v mateřské škole, ale po té co mateřskou školu opustí, má většinu volného času, kromě toho, který potřebuje na splnění fyziologických potřeb. Vztahuje se to k tomu, že na něj nejsou zpravidla kladeny velké nároky na plnění denních povinností. Nejtypičtější činností předškolního dítěte je hra, hru dětí volí individuální i skupinovou. Předškolní děti jsou

přirozeně aktivní a rády se zapojují i do činností, které jsou pro dospělé povinností. Děti tráví také často volný čas venku, v nynější době vycházkami s rodiči, než volnou hrou s vrstevníky. Zájmy předškolních dětí jsou často nevyhraněné a krátkodobé (Hofbauer, 2004).

Věk předškolního dítěte nabízí mnoho možností trávit volný čas společně s rodiči. Vhodné je zaměření na sport (jízda na kole, bruslích,...), pobyty v přírodě, divadelní představení, akce určené pro děti. Toto aktivní trávení volného času je ovlivňováno rodičovskou iniciativou, ekonomickou situací, možnostmi dané lokality a také informovaností o akcích (Informatorium 10/2012).

2. Zájmové činnosti

2.1 Charakteristika

„Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností“ (Pávková, 2008, s. 92).

Dle zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) §111 poskytuje zájmové vzdělávání účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech. Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi rovněž na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků.

Podle Hájka (2004) mají pravidelné organizované zájmové činnosti obohacovat dítě, pomáhají vytvářet vhodné návyky na budoucí naplňování volného času jedince.

2.2 Organizovanost

Zájmové činnosti se dělí podle míry organizovanosti výchovného působení na spontánní, příležitostné a pravidelné.

2.2.1 Spontánní činnosti

Spontánní činnosti vždy závisí na individuálním zájmu účastníka nebo účastníků (probíhá individuálně či ve skupině). Pedagogicky a výchovně je ovlivňován nepřímo. Pokud je zde pedagogický pracovník, působí jen jako rádce, konzultant a zajišťuje bezpečnost účastníků. Tyto činnosti mohou probíhat kdekoliv, nemají určený začátek, konec ani čas trvání a jsou přístupny všem zájemcům.

2.2.2 Příležitostné činnosti

Do této kategorie spadají aktivity jednorázové i cyklické a to v různých oblastech od rekreačních přes oddechové po vzdělávací aktivity. Příkladem mohou být cykly

přednášek, sportovní turnaje, koncerty, exkurze, příměstské tábory a jiné. Příležitostné činnosti jsou přímo řízeny pedagogem, ale zároveň umožňují spoluúčast dětí. Činnosti mohou probíhat v rámci obce, regionu, státu nebo mohou být mezinárodní, jsou vždy časově ohraničeny (Hofbauer, 2004).

2.2.3 Pravidelné činnosti

Mimořádně významné jsou pravidelné zájmové činnosti, uskutečňují se celoročně v pravidelných intervalech a mohou trvat spoustu let. Velmi významná je z pohledu jedince – sleduje individuální rozvoj účastníka, ale i z pohledu zájmového kolektivu, který může vytvářet veřejně prospěšnou nebo tvůrčí činnost (Hofbauer, 2004).

Pravidelné činnosti jsou pod vedením kvalifikovaného vedoucího a jsou určeny pro jedince, kteří jsou zapsáni k pravidelné docházce. Členství v zájmovém útvaru je projevem vyhraněného zájmu o oblast, kterou se útvar zabývá, a prostředkem rozvíjení zájmů skupinovou prací. Cílem je osvojit si nové dovednosti a vědomosti a prohloubit vztah ke svému zájmu (Hájek, 2011).

Pravidelné činnosti se uskutečňují v zájmových útvarech, což je souhrnné označení pro kroužky, soubory, kluby, družstva, oddíly a kurzy. Zpravidla na konci školního roku představuje útvar výsledek své činnosti svým nejbližším nebo i širokému okolí a to formou výstavy, koncertu nebo přehlídky (Hofbauer, 2004).

2.3 Formy zájmového vzdělávání

Dle vyhlášky 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání § 2, lze zájmové vzdělávání uskutečňovat zejména těmito formami:

a) příležitostnou výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tematickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání

b) pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností

c) táborovou činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání

d) osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, činností vedoucí k prevenci rizikového chování a výchovou k dobrovolnictví

e) individuální prací, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů

f) využitím otevřené nabídky spontánních činností

2.4 Druhy zájmových útvarů

Zájmové útvary se dělí podle cíle, kterého chtějí dosáhnout, orientace útvaru, někdy také podle doby trvání a náplně činnosti útvaru. Uvedeme si kroužek, soubor, klub, oddíl a kurz.

Kroužek je menší zájmový útvar, jehož cílem bývá většinou vnitřní obohacení členů a zaměřuje se na vnitřní život útvaru

Soubor mívá více členů než kroužek a je zaměřen na veřejnou produkci, to znamená nějak na obohacení členů, ale i ostatních lidí, například diváků. Zaměřuje se především na tanec, zpěv nebo divadlo.

Klub je zájmový útvar, který není vázán na pravidelnou účast všech členů – má volnější organizační strukturu. Existuje například klub mladého diváka, filmový klub, nebo různé fankluby.

Název **oddíl** se užívá výjimečně a to zpravidla u turistických nebo tělovýchovných útvarů. Má charakter a znaky kroužku, ale zároveň je součástí nějakého většího systému.

Kurz má vymezenou délku trvání, která je zpravidla kratší než jeden rok a jeho cílem je osvojení si dovedností z určité oblasti. Může se jednat i o řadu kurzů, které na sebe tematicky navazují a noví členové mohou přicházet i během roku. Jedná se o například o počítačové kurzy, kurzy ručních prací, vaření, atd. (Hájek, 2011).

2.5 Typy zájmových činností

Zájmová sdružení mohou dělit podle obsahu vzdělávání. Obsah se rozděluje podle šíře na všestranný nebo zaměřený výhradně na některou ze zájmových aktivit. Ty se dále dělí podle oblastí - bývají nejčastěji spjaty s tělovýchovou, sporty, s různými způsoby poznávání, ochranou přírody, uměleckou tvořivostí, se společenskovědními disciplínami, technikou, osvojování si cizích jazyků, rukodělnou činností atd. Každá z oblastí se snaží rozvíjet jinou část osobnosti (Hájek, 2011).

- Rukodělné činnosti: zaměřují se na rozvoj jemné motoriky a manuálních činností, věnují se osvojování si různých pracovních postupů. Patří sem práce s různými materiály, stavebnicemi, montáž a demontáž, vytváření konstrukcí, ale také šití, vyšívání, vaření, atd. Konkrétně to mohou být kroužky šikovných rukou, které se prolínají i s výtvarnou výchovou, poznávání tradičních ručních prací, kroužek práce se dřevem, papírem a jednoduchými nástroji, výroba pomůcek pro hry (Hájek, 2011).
- Technické činnosti: navazují na rukodělné činnosti, zabývají se konstrukcemi, rozvíjí technickou představivost a smysl pro přesnost. Jedná se o kroužky modelářství, radiotechniky, minikáry, motokáry apod. Mohly bychom tedy říci, že jsou to činnosti zaměřené především na chlapce. Zařazuje se sem i výpočetní technika. Tento typ činností se více realizuje až ve školním věku, ve věku předškolním jsou to spíše rukodělné činnosti (Prášilová, 2000).
- Společenskovědní zájmová činnost: rozšiřuje poznatky o společnosti, historii, tradicích, zabývá se však i jazykovými dovednostmi. Konkrétně se sem dají zařadit kroužky jako administrativa, dějepisný, náboženský kroužek, jazykové kroužky (němčina, angličtina, francouzština,...). V mateřské škole se může

realizovat například kroužek: Poznáváme, kde žijeme; angličtina nebo němčina (Pávková, 2008).

- Tělovýchova a sport: přispívají k tělesné zdatnosti, zajišťují dítěti dostatek zdravého pohybu. Neméně důležitou funkcí je také získávání smyslu pro toleranci, fair-play a důležitou roli hraje sport při sebepoznávání. Negativní stranou některých sportů je soutěživost, která může negativně působit na děti, pokud se objevuje necitlivé vedení kroužku. Mezi tyto zájmové činnosti řadíme lehkou atletiku, míčové hry, plavání, cvičení při hudbě, aerobik a šachový kroužek, který je také považovaný za sport. V mateřské škole jsou to kroužky jako: cvičení rodičů s dětmi, cvičení s náčiním, plavání, počátky jógy, nebo cvičení pro děti s počátečními ortopedickými vadami (Hájek, 2011).
- Esteticko-výchovné či umělecké činnosti: mohou se dále dělit na hudební a výtvarnou oblast. Tyto zájmy formují u dítěte vztah k estetickým normám, jsou závislé na kreativitě, rozvíjí představivost a podporují emocionální složku osobnosti. Z hudební oblasti se sem zařazuje sborový zpěv, hra na hudební nástroj a také tanec, což je spojení hudby s pohybem: folklórní soubor, pěvecko - taneční kroužek. Z oblasti výtvarné výchovy je to keramika, malba, kresba, celkový výtvarný kroužek. V mateřské škole jsou běžné kroužky výtvarné tvoření, keramika, hra na flétnu, pěvecký a taneční kroužek (Tomanová, 2000).
- Dramatické činnosti: někdy se zařazují samostatně, ale lze je zahrnout i do esteticko-výchovných činností, protože úzce souvisí s hudbou, uměním a tvořivostí. Zahrnuje kroužky jako dramatický, literárně dramatický, v mateřské škole to může být klub pohádky, nebo maňáskové či loutkové divadlo (Tomanová, 2000).
- Přírodovědná zájmová činnosti: zahrnuje ekologii a ochranu přírody, poznávání přírody, pobyt v přírodě a turistiku – která však lze zařadit i jako samostatná oblast, má však prvky přírodovědné společenskovední činnosti a také tělovýchovy. Existují tedy kroužky rybářské, ekologické, pěstitelské práce, chovatelské, kroužky pobytu v přírodě, turistické kroužky, nebo kluby ochránců přírody (Hájek, 2011).

3. Zájmové činnosti dětí předškolního věku

3.1 Zájem dětí předškolního věku

Hofbauer (2004, s. 108) *definuje zájem jako individuální, relativně stálá připravenost člověka zabývat se předměty a aktivitami, které pokládá za významné.* Projevuje se kladným vztahem k různým oblastem lidských aktivit.

Zájmy se diferencují podle věku jedinců, stupně obecnosti nebo specializovanosti zájmové činnosti a také důležitosti její předchozí průpravy. U dětí předškolního věku převažuje zájem o samotnou činnost, oproti zájmu o celkovou oblast. Dětské zájmy nejsou ještě ani v mladším školním věku přesně vymezeny (Pávková, 2008).

V dnešní době už však zájmové činnosti běžně pronikají do života předškolních dětí. To dětem umožňuje vstupovat dříve, než kdykoliv v minulosti, do nového prostředí, seznamovat se s novými lidmi a zvládají různé obsahy a způsoby aktivit s nimi souvisejících. Volnočasové aktivity mají vliv na rozvoj osobnosti, vztahu k okolí i na přípravu na různé role ve svém životě, ke všemu ovšem zatím potřebují pomoc a podporu dospělých (rodičů, učitelů, pracovníků volného času) (Hofbauer, 2004).

Podle Dočkala (2005) je možné již v předškolním věku zjistit, zda je dítě pohybově nadané. Velice brzy lze i rozpoznat, zda tyto pohybové schopnosti dítěte budou směřovat spíše k tanci a sportu. Pokud je toto podpořeno zájmem dítěte, je dobré směřovat dítě do kroužku, který bude jeho nadání rozvíjet. Taneční nadání lze rozvíjet v různých souborech, ale i v Základní umělecké škole.

3.2 Zařízení pro zájmové vzdělávání

1.1.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Dle zákona 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) §118 zajišťují školská zařízení pro zájmové vzdělávání podle účelu, k němuž byla zřízena, výchovné, vzdělávací, zájmové,

popřípadě tematické rekreační akce, zajišťují osvětovou činnost pro žáky, studenty a pedagogické pracovníky, popřípadě i další osoby.

Do této kategorie jsou zařazovány školní družiny a školní kluby, které se však týkají základních škol a tudíž i starších dětí. Školní družiny jsou určeny pro děti prvního stupně základní školy. Školní kluby jsou zřizované především pro žáky druhého stupně ZŠ, ale mohou být zařazovány i mladší děti. Školní kluby jsou organizovány formou různorodých kroužků, příležitostných aktivit a spontánních činností (Pávková, 2008).

V České republice mají dlouhou tradici především základní umělecké školy, které rozvíjejí zájmy a především nadání dětí a mládeže a to v různých oborech umění. Obory jsou hudební, výtvarné, taneční a literárně-dramatické. Tyto školy se dříve označovaly jako Lidové školy umění. ZUŠ se řídí podle vyhlášky o základním uměleckém vzdělávání č. 71/2005 Sb. Základní uměleckou školu mohou navštěvovat děti předškolního věku a to její přípravné studium, které je určeno pro děti od 5 let a může trvat maximálně dva roky.

Zájmové kroužky mohou také organizovat jednotlivé mateřské školy – této problematiky se týká následující kapitola

3.2.1 Střediska volného času

Mezi střediska volného času dětí a mládeže se zařazují stanice zájmových činností a Domy dětí a mládeže, pro které se používá zkratka DDM. Dle vyhlášky 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání § 4 může středisko poskytovat metodickou, odbornou, popřípadě materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání, případně školám a školským zařízením. DDM mají široké pole oblastí zájmového působení, které se vnitřně diferencuje, zatímco stanice zájmových činností se zaměřují pouze na jednu zájmovou oblast.

Podle Hofbauera (2004) se současné pojetí DDM upřesnilo ve druhé polovině 20. století a je charakteristické dobrovolnou účastí, všestranností obsahu, různorodostí metod, rozšiřujícím se dosahem působení a skupin a rozvojem celostátním sítí zařízení.

Domy dětí a mládeže mají nezastupitelné místo v oblasti rozpoznání a rozvoje zájmů a nadání, vyplňování volného času dětí a mládeže o prázdninách a navazování zahraničních vztahů s podobnými zařízeními.

Domy dětí a mládeže se zabývají zájmovou činností příležitostnou, pravidelnou a táborovou, ale také osvětovou, individuální prací s účastníky, spontánními činnostmi a také organizací různých přehlídek a soutěží.

Činnosti a zájmové kroužky jsou poskytovány za úplatu. Výši účastnického poplatku stanovuje ředitel zařízení a to podle několika faktorů: finanční náročnost kroužku, atraktivita kroužku a další společenské podmínky (Hájek, 2011).

Obecným cílem zařízení je trvalá péče o dítě ve volném čase. To však neznamená pouze hlídání dětí a jejich zabavením ve volném čase. Skutečně se jedná o rozvoj osobnosti dítěte. A to rozvojem osobních kvalit a sociálních dovedností. Z toho důvodu je nutné, aby instruktoři, vedoucí i externí pracovníci byli proškoleni v osobnostní a sociální výchovné oblasti (Kukal, 2002).

3.2.2 Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace, zkráceně NNO, jsou dalšími důležitými subjekty pro trávení volného času dětí a mládeže. Existuje celá řada organizací po celé České republice, některé jsou jen místní a fungují pouze na území jednoho města, některé jsou celorepublikové či krajské. Mezi nejznámější celorepublikové organizace patří Skaut, Sokol, Pionýr, Duha, Česká tábornická unie, atd.

Nejpočetnější NNO na našem území je **Junák** neboli Český skaut působí od roku 1939, ale vývoj této organizace ovlivňují politické situace. V současné době působí skautské organizace ve více než 214 zemích celého světa. Skauting podporuje vlastenectví a zároveň se snaží propojovat různé země, vede ke globální odpovědnosti. K dosažení svých cílů používá zejména turistiku a pobyt v přírodě. Princip, kterého skauting využívá, je družinový systém, který podporuje vrstevnické skupiny, pomoc mladším, učí dospívající nést odpovědnost nejen za mladší děti, ale i za program skupiny (Pávková, 2008).

Sdružení **Pionýr** v současné podobě vznikl na počátku 90. let 20. století, ale Dětská pionýrská organizace, která byla součástí mládežnických organizací, vznikla již v roce 1949. „*Definuje se jako demokratické, dobrovolné, samostatné na politických stranách a hnutích nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých.*“ (Pávková, 2008, s. 141).

Pionýr působí po celé České republice a oddíly a kluby se nacházejí na více než 600 místech. Je druhou nejpočetnější NNO na území ČR (Hofbauer, 2004). Členové organizace se zabývají turistikou, tábořením, kulturou, sportem, přírodovědou či technikou. Pořádají celou řadu přehlídek, soutěží a táborů, které jsou otevřené i pro nečleny organizace. Pionýr se stal: organizací uznanou MŠMT pro oblast práce s dětmi a mládeží na rok 2011- 2015 (O pionýru, 2012).

Česká tábornická unie sdružuje na základě stejného zájmu děti, mládež i dospělé.

Sokol je tělovýchovná organizace, která byla založena dr. Miroslavem Tyršem již v roce 1862. Sokol se snaží o harmonický rozvoj všech stránek osobnosti a to duševní, morální i tělesné, a následně dosáhnou ideálu zdravého a vyspělého národa. Vytvořil velké celonárodní oslavy a to všesokolské slety, které již mají dlouholetou tradici. Členem Sokola se může stát každý, kdo potvrdí přihlášku svým podpisem u nezletilých osob podpisem rodičů (Pávková, 2008).

Zakladatel Sokola Miroslav Tyrš chtěl, aby cvičení bylo přístupné a vhodné pro všechny věkové kategorie, tedy i pro předškolní věk, a tím dokázat, aby cvičenci dosáhli takové obratnosti a vytrvalosti, jaké jsou jen schopni (Kubcová, 2006).

Organizace **Duha** funguje od roku 1989, v současné době má více než 4000 členů a působí v 90 základnách po celé České republice. Tyto základní články se nazývají Dužiny a mohou se samy rozhodnout, jaké zájmové oblasti se budou věnovat. Také jsou různé formy dužin:

- skupina vedoucích a dětí: pravidelné schůzky, víkendové akce a tábory
- skupina mladých lidí: akce pro sebe dle svých zájmů
- skupina dospělých: akce pro neorganizované děti a mládež

Věnují se turistice, táboření, vodáctví, divadlu, výtvarným činnostem, outdoorovým aktivitám, deskovým hrám. Také se věnují mezinárodním výměnám a podporují dobrovolnictví. Často také spolupracují s Domy dětí a mládeže a dalšími občanskými sdruženími (Duha je když., 2009).

Na podporu NNO vypisuje MŠMT některé dotované programy, jež mají za cíl, podporovat rozvoj NNO v oblasti práce s dětmi a mládeží, další rozvoj nabídky volnočasových aktivit, podporou mimoškolních zájmových aktivit a dobrovolnictví pracovníků a zvyšování jejich odborné kvalifikace. Další dotace vypisuje ministerstvo vnitra a orgány veřejné správy (Hájek, 2011).

3.2.3 Mateřská centra

Mateřská centra zřizují především matky na mateřské dovolené, Snaží se vyvést matky s malými dětmi z izolace před společností, do které se často dostávají. Fungují na základě rodinné svépomoci a jsou otevřené všem generacím. Mateřská centra pořádají akce pro děti, rodiče i celé rodiny. Akce jsou pravidelné i jednorázové, jsou určené členům mateřského centra i široké veřejnosti. Jedná se o tvořivé dílny, vzdělávací, umělecké a sportovní akce, pořádají rekvalifikační kurzy a jednorázové kurzy k osvojení si určitých dovedností (Co jsou mateřská centra, 2009).

Existuje Síť mateřských center v ČR, která funguje jako občanské sdružení od roku 2001. Koordinace, propagace a rozšiřování hnutí mateřských center je podle stanov tohoto občasného sdružení hlavní náplní Sítě. Dále se ve Stanovách hovoří o zapojení do činnosti mezinárodních sdružení, zvyšování hodnot rodiny, úlohy rodičů, postavení ženy – matky ve společnosti a také podporou právní ochrany rodiny (Kolínská, 2005).

3.2.4 Soukromé instituce

Soukromé instituce jsou dalšími početnými subjekty zajišťující zájmové činnosti pro děti. Jedná se o různé organizátory a provozovatele volnočasových aktivit. Instituce jsou založeny na komerci. Zřizují se jako živnosti, tudíž si je může zřídit téměř každý, i bez dané odbornosti a vzdělání. Jsou dvojího typu:

- zaměřené na získávání dovedností = hudební, výtvarné činnosti, kurzy, atd.
- zaměřená na sociální služby pro zaměstnané rodiče = hlídání dětí s různými typy zájmových činností

Další oblastí jsou zřizovatelé táborových pobytů a dalších volnočasových aktivit (Hájek, 2011).

3.3 Kroužky v mateřských školách

Kroužky v mateřských školách původně vznikaly především z důvodu konkurenčního boje a také na přání rodičů. Opodstatněné však byly v době, kdy všechny mateřské školy pracovaly podle jednotného programu a nebyla žádná možnost profilace, dnes už to v ČR však takto nefunguje. Ale kroužky se ve školách staly módou i zvykem. Dnešní školní vzdělávací plán si vytváří každá škola sama a učitelé mají možnost pružně reagovat na zájmy dětí a rodičů (Smolíková, 2005).

Nadstandardní aktivity hrají často důležitou roli při výběru školky rodiči. Rodiče mají často pocit, že pokud nemá mateřská škola dostatečný počet kroužků, je pro dítě nepodnětná a nedostatečně kvalitní. Proto mateřské školy nabízejí výuku cizího jazyka, plavání, keramiku, výtvarný kroužek, dramatický kroužek, hru na hudební nástroj a další, ale většina těchto činností by měla být součástí běžného programu mateřské školy. Pokud bude i přesto mateřská škola kroužek organizovat, neměl by narušovat běžný a plynulý chod mateřské školy (Svobodová, 2010).

Podle Svobodové (2010) nemají děti v důsledku organizovaných zájmových činností v mateřské škole čas na vlastní zájmy, jimiž jsou například volná hra, snění a přemýšlení. Velké množství dětí je již v předškolním věku přemísťováno z kroužku do kroužku a nemají čas a prostor ukotvit své postavení ve stálé sociální skupině vrstevníků.

Podobný názor jako Svobodová má Smolíková (2005), která uvádí: tím, že mateřské školy kroužky nabízejí, dávají v podstatě najevo, že v jejich školním vzdělávacím programu něco chybí. Vysoká a různorodá nabídka kroužků v MŠ neznamena vysokou

kvalitu vzdělávání. Jedná se spíše o trend, který nasvědčuje tomu, že ve školce jsou děti pouze na hlídání a až v kroužcích se učí něčemu novému.

Nadstandardní aktivity v mateřské škole by měly být realizovány učitelkami v pozdějších odpoledních hodinách po splnění jejich pedagogické povinnosti. Na zájmové činnosti lze sehnat i odborníka v dané oblasti, pomocníka z řad rodičů, atd., ale vždy by to mělo být ve spolupráci s učitelkou, protože, když je odborník v zájmové oblasti ještě to neznamena, že je odborníkem i vzhledem k dětem předškolního věku. V různých školkách se tyto nadstandardní aktivity nazývají různě, nepoužívanější jsou: zájmové kroužky, kluby nebo ateliéry (Tomanová, 2000).

3.3.1 Výhody kroužků

V následujících odstavcích uvádím výhody kroužků pro děti předškolního věku:

Zájmové kroužky by měli být přirozenou a samozřejmou součástí mimoškolních aktivit předškolních dětí. Dítě se pak pohybuje v kolektivu stejně starých dětí a získává takové zkušenosti, dovednosti a návyky, které nelze jinde získat. (Informatorium, 5/2008)

- zajištění nadstandardu ve vzdělávání (Svobodová, 2010)
- vhodný doplněk předškolního vzdělávání, pokud tam děti chodí rády a těší se tam (Špačková, 2006)
- možnost dostat mužskou roli do mateřské školy – pokud bude kroužek vést lektor – muž, který není z mateřské školy, pro děti je to vítaná změna, protože v MŠ pracují převážně ženy
- možnost dále vzdělávat nadané děti, nebo vzdělávat děti, které mají určitý vzdělávací problém – může to vést ke zmírnění či odstranění problému (Petrů - Kicková, 2005)
- malé děti se nové výuky nebojí – týká se to výuky cizích jazyků (Těthalová, 2014)
- práce v malé skupině dětí – důležité odhadnou přiměřené množství podnětů pro dané děti a použití správných metod (Vrkoslavová, 2008)

- mohou fungovat jako prevence - vždy se říkalo: „Kdo si hraje, nezlobí“ – dnes se toto zlobení týká spíše podlehnutí různým nástrahám závislostem, jako jsou drogy a automaty, atd.
- zahánějí nudu a nečinnost dětí (Těthalová, 2003)

3.3.2 Rizika kroužků

V této kapitole uvádím některá rizika a zápory kroužků pro děti předškolního věku:

- velká zátěž na dítě: musí se v tomto věku adaptovat na školku, naučit se nová pravidla, seznamuje se s novými lidmi a už to je pro něj velká zátěž, odpoledne už by mělo jen odpočívat a hrát si
- v budoucnu se nebude dítě umět samo zabavit, pokud má v dětství vše naplánované (Křížková, 2012)
- MŠ se může stát pouze opatrnou a učitelky budou převádět děti z kroužku do kroužku (Těthalová, 2008)
- přetěžování dětí
- vytrhování dětí z prostředí, kde jsou zvyklé
- narušování společných činností MŠ
- výběrovost kroužků – např. pouze pro talentované děti
- roztříštěnost vzdělávání (Svobodová, 2010)
- nevhodnost lektora - do školek se dostávají externí pracovníci, kteří neznají metody práce s malými dětmi, neví, jak s nimi komunikovat, neznají děti a děti v ně nemají důvěru (Těthalová, 2008)
- nezáměr dítěte – riziko vzniká, pokud si dítě kroužek nevybírá samo
- nezralost dítěte – na dítě, které je nezralé a citlivé a ještě nestačilo adaptovat na školku, mohou mít kroužky nevhodné následky (Vrkoslavová, 2008)

- přílišná svoboda při výběru kroužků – některé děti mají zájem téměř o vše a hrozí přetížení (Vrkoslavová, 2008)
- vysoká cena kroužků – nepřístupnost kroužku pro všechny děti. (Těthalová, 2003)

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíle výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaký přínos mají organizované zájmové činnosti pro děti předškolního věku. Dále zjistit, jaké organizované zájmové činnosti nabízejí mateřské školy. Poslední částí výzkumu bylo zjistit, jaké organizované zájmové činnosti navštěvují děti předškolního věku.

2. Hypotézy výzkumu

K mému výzkumu byly stanoveny čtyři hypotézy. Hypotéza č. 1. se týká porovnání názoru učitelek mateřských škol a rodičů předškolních dětí na vhodnost kroužků pro děti předškolního věku. Zní takto: Rodiče předškolních dětí považují zájmové kroužky za dobré pro dítě narozdíl od učitelek MŠ.

Hypotéza č. 2. se týká návštěvnosti kroužků dětmi předškolního věku. K jejímu ověření budu zjišťovat, jaký typ zájmových kroužků děti navštěvují. Hypotéza je formulovaná takto: Děti dochází více do kroužků, které jsou zaměřené na určitý zájem než do kroužků všeobecných.

Ověření hypotézy č. 3. bude vycházet z dotazníku pro učitelky, týká se totiž typů kroužků, které mateřské školy organizují, bez ohledu na návštěvnost dětmi. Zní takto: Mateřské školy organizují více výuku anglického jazyka než ostatní kroužky.

Znění poslední hypotézy je takovéto: Více než 50% učitelek vidí přínos kroužků ve zdokonalování se dítěte v jedné určité oblasti. Ověření hypotézy bude vycházet z odpovědí učitelek MŠ a týká se přínosu kroužků pro děti dané věkové kategorie.

3. Metodika výzkumu

Pro výzkumné šetření byla použita metoda dotazníku. Dotazník se podle Gavory (2000, s. 99) vymezuje jako „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí.*“ Je to nejvíce užívaná forma získávání údajů od respondentů, tak se nazývají osoby, které dotazník vyplňují. Dotazníkem lze získat velké množství odpovědí během relativně krátké doby.

Dotazník má promyšlenou strukturu. Skládá se obvykle ze tří částí. Ve vstupní části je uvedené jméno autora či instituce, která dotazník zadává, dále ozřejmí cíle dotazníku, motivuje respondenta k vyplnění a podá instrukce ke správnému vyplnění dotazníku. Ve druhé části dotazníku jsou vlastní otázky a v poslední části poděkování respondentovi.

Dotazník se může skládat z několika typů otázek. Jsou to otázky uzavřené, otevřené a otázky polouzavřené. Uzavřené otázky nabízí respondentovi několik alternativních odpovědí a on má za úkol označit vhodnou odpověď. Otevřené otázky dávají respondentovi velkou svobodu v odpovědi. Otázka směřuje k tázanému jevu, avšak nepředkládá alternativní odpovědi. Výhodou je svoboda odpovědi pro respondenta, často přináší nové údaje a informace. Nevýhodou je těžší zpracování otázky. Polouzavřené otázky nabízejí respondentovi alternativní odpovědi, ale dále po něm ještě vyžadují vysvětlení dané odpovědi (Gavora, 2000).

4. Výzkumný soubor

Výzkumným souborem byly dvě skupiny osob. První byly učitelky z mateřských škol, druhou skupinu tvořili rodiče dětí předškolního věku. Pro výběr respondentů byl použit náhodný výběr. Dotazníky pro rodiče byly částečně rozdány v tištěné podobě a částečně rozeslány pomocí internetu. Dotazníky pro učitelky byly všechny šířeny prostřednictvím internetu.

Z každé skupiny odpovídalo 50 respondentů. To znamená, že celkem bylo nashromážděno 100 vyplněných dotazníků. Žádný dotazník nemusel být vyřazen, všechny byly správně vyplněné.

5. Průběh výzkumu

Pro potvrzení či vyvrácení hypotéz bylo potřeba získat data od učitelek mateřských škol a od rodičů dětí předškolního věku.

Byly vytvořeny dva typy dotazníků, na začátku obou byli respondenti seznámeni postupem při vyplňování dotazníku. Dotazník č. 1 byl určen pro učitelky mateřských škol, v tomto dotazníku byly použity všechny tři typy otázek. První dvě otázky byly zaměřené na obecné informace, pomocí dalších sedmi otázek byl zjišťován názor učitelek na kroužky pro děti předškolního věku a informace o kroužcích v mateřské škole, kde pracují. Poslední otázka bylo otevřená a učitelky mohly prostřednictvím této otázky sdělit svůj názor na tuto problematiku, tato otázka byla nepovinná.

Dotazník č. 2 byl určen pro rodiče dětí předškolního věku. První dvě otázky zjišťovaly identifikační údaje. Další část byla zaměřena na zjištění návštěvnosti kroužků dětmi předškolního věku a názoru rodičů na účast dětí předškolního věku v kroužcích. Poslední otázka byla opět nepovinná a otevřená a měla umožnit respondentům, vyjádřit svůj názor na tuto problematiku.

Data byla nashromážděna v průběhu prosince 2013 a po té zpracována v programu Microsoft Excel

6. Výsledky výzkumu

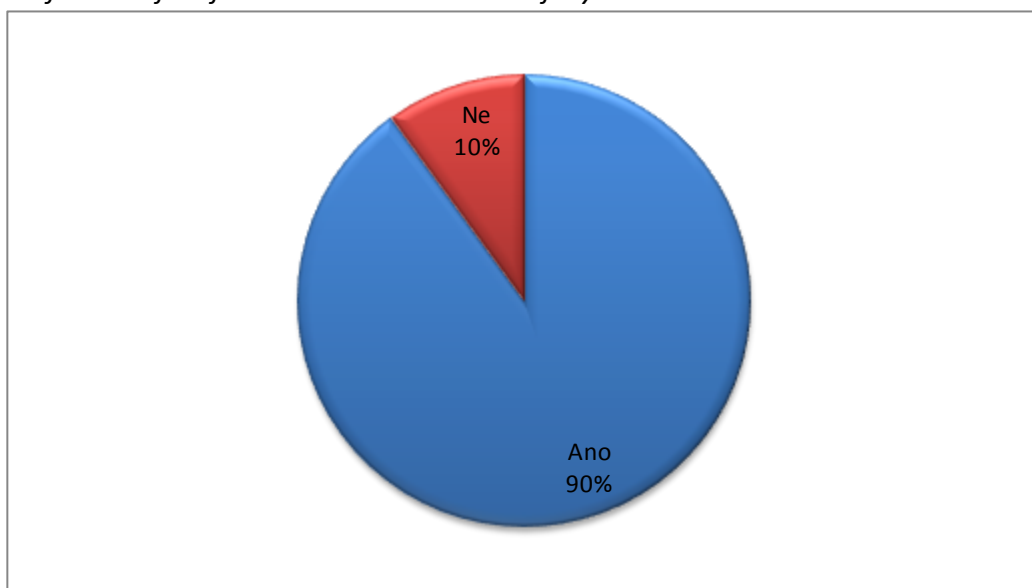
V následující části zhodnotím nejdříve výsledky dotazníku pro učitelky mateřských škol, po té výsledky dotazníku pro rodiče a následně porovnáím odpovědi obou skupin respondentů.

6.1 Dotazník č. 1

Otázka č. 3.: Zajišťuje vaše mateřská škola nějaký kroužek?

Tato otázka zjišťovala, zda mateřské školy organizují kroužky. Byla polouzavřená, a pokud respondent odpověděl „ano“, uvedl, jaké kroužky organizují. Tato otázka byla třídící k vyplňování otázky č. 4.

Graf č. 1: Zajišťuje vaše mateřská škola nějaký kroužek

Z dotazníku vyplývá, že 90 % mateřských škol organizuje alespoň jeden zájmový kroužek pro děti předškolního věku. Z těch MŠ, které kroužky organizují, 24,4 % organizuje pouze jeden kroužek. Ze sebraných odpovědí bylo maximum pořádaných kroužků na jednu mateřskou školu 7 kroužků.

Následující tabulka zobrazuje, jaké kroužky organizují mateřské školy: nejvíce se jedná o výuku anglického jazyka, tato otázka tudíž potvrzuje hypotézu č. 3.

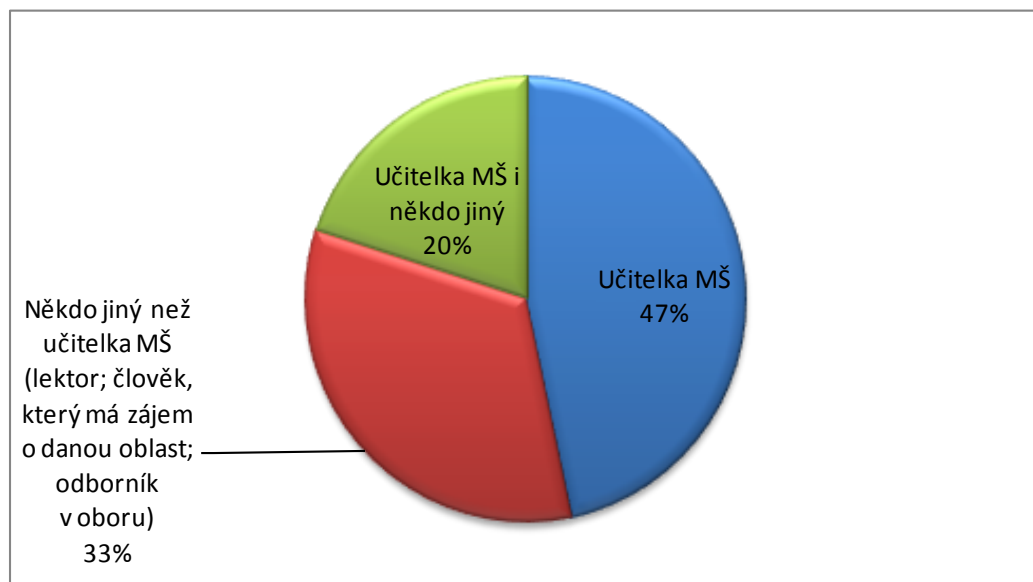
Tabulka č. 1: Zaměření kroužků

Počet	Zaměření kroužku
30	anglický jazyk
14	výtvarný
13	hudební
10	sportovní, flétna
8	keramika, taneční
7	plavání
4	grafomotorika, logopedie
2	hudebně-pohybový, příprava na školu, německý jazyk
1	vědecký, sauna, počítačový, dramatický

Otázka č. 4.: Kroužek ve vaší mateřské škole vede:

Na otázku č. 4 odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli „ano“. Je to otázka uzavřená s jednou možnou odpovědí.

Graf č. 2: Kroužek ve vaší mateřské škole vede

Z odpovědí vyplývá, že 47% kroužků vede některá z učitelek mateřské školy, 33% kroužků vede lektor, který pochází z mimo prostředí mateřské školy, a v 20% případů kroužků vede učitelka MŠ i někdo jiný.

jsou to obě možné varianty. Je to způsobeno tím, že některý kroužek v dané MŠ vede učitelka a některý cizí lektor, nebo může nastat i případ, kdy kroužek sice vede lektor, ale je přítomná i učitelka MŠ.

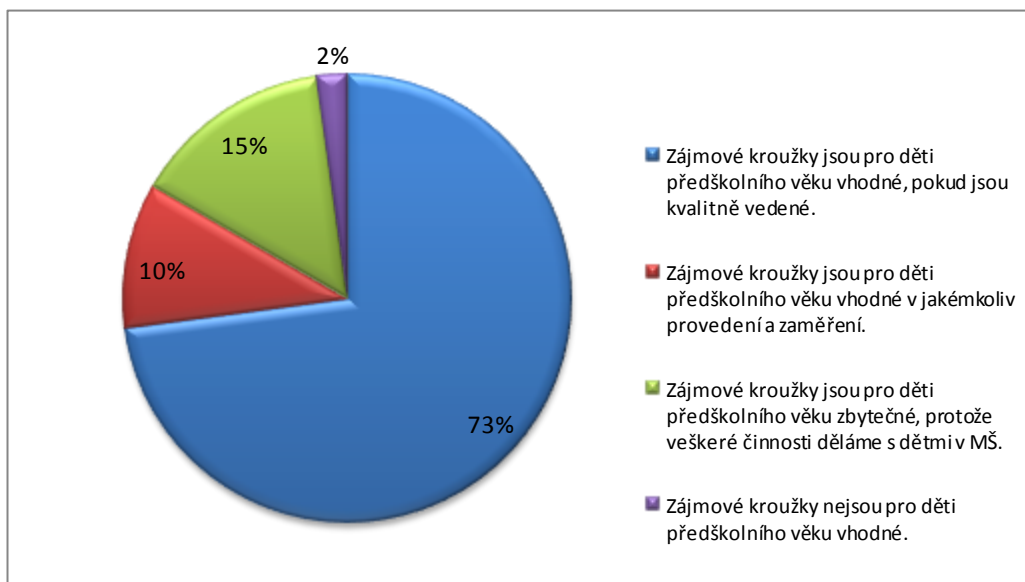
Otázka č. 5.: Které tvrzení nejlépe odpovídá vašemu názoru?

Tato otázka byla povinná a uzavřená, byla možná pouze jedna odpověď.

Z grafu vyplývá, že 73% respondentů si myslí, že zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné, pokud jsou kvalitně vedené. 10% považuje kroužky pro tuto věkovou kategorii za vhodné v jakémkoliv provedení a zaměření. 15% dotazovaných učitelek si myslí, že zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku zbytečné, protože veškeré činnosti s dětmi dělají v MŠ běžně.

Nikdo z respondentů není nejvíce pro tvrzení: zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné pouze, pokud děti nenavštěvují mateřskou školu.

Graf č. 3: Které tvrzení odpovídá nejvíce vašemu názoru

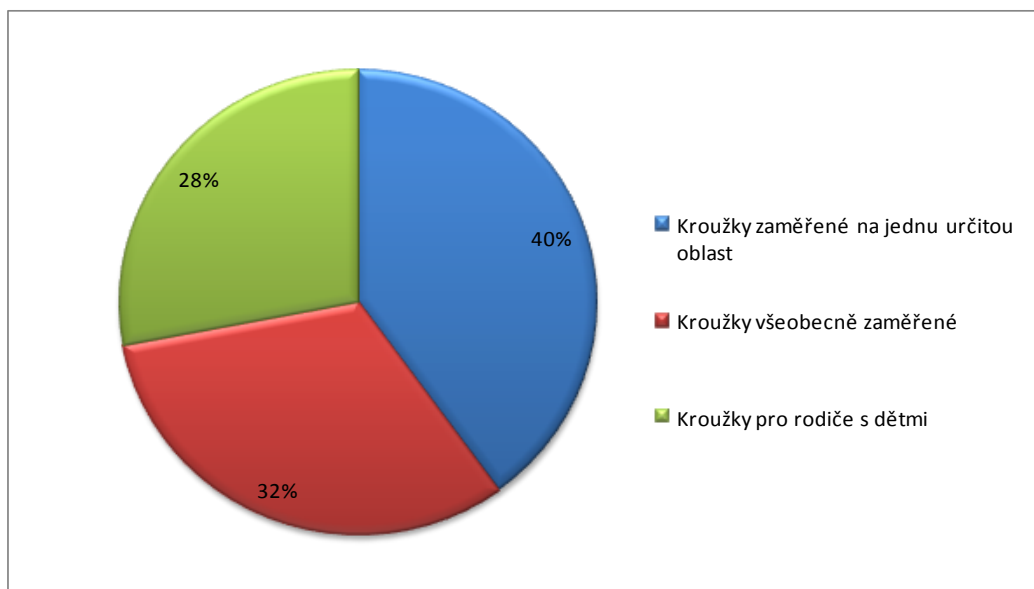

Pokud rozdělíme respondenty dle délky působení v MŠ, výsledky budou takovéto: do 5 let v MŠ: 81% je považuje za vhodné, pokud jsou kvalitně vedené, to samé si myslí 51% respondentů, kteří pracují v MŠ 6- 10 let a 63% těch, které pracují v MŠ více než 10 let. Dá se tedy říci, že se jedná vždy o více než polovinu respondentů.

Otázka č. 6.: Za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují

V další otázce výrazně nevybočovala žádná varianta odpovědi, vždy se jednalo o konkrétní názor jedince. Byla to uzavřená otázka s možností jedné odpovědi. Sloužila ke zjištění toho, jaký typ kroužků považují učitelky MŠ za nejvhodnější pro danou věkovou kategorii.

Graf č. 4: Za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují

Graf ukazuje, že 40% (nejvíce) učitelek považuje za nejvhodnější kroužky zaměřené na jednu určitou oblast. Na prostřední pozici v oblasti vhodnosti jsou kroužky všeobecně zaměřené a 28% považuje za nejvhodnější kroužky ty pro rodiče s dětmi.

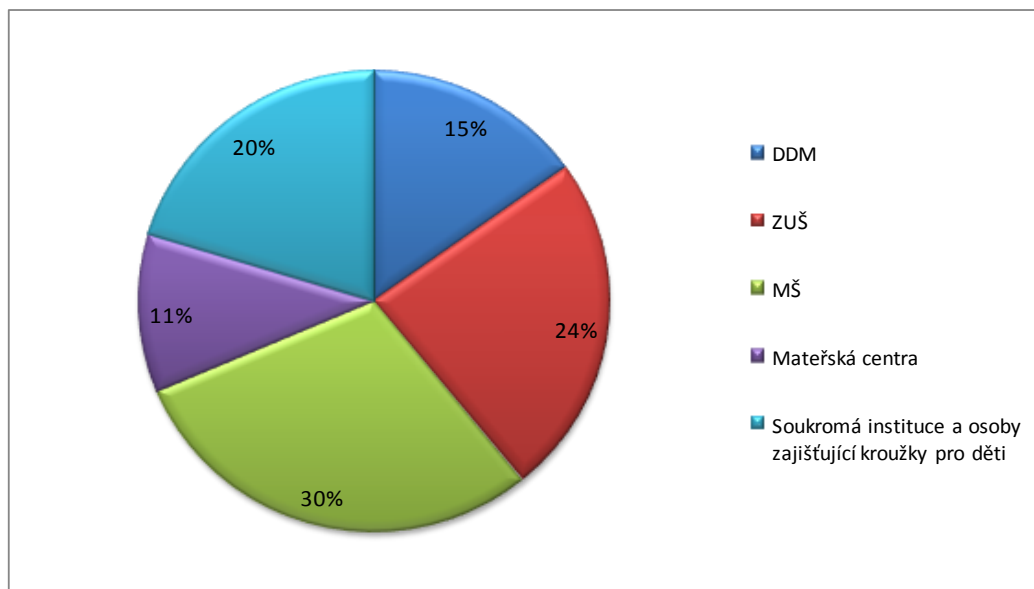
Otázka č. 7: Za nejkvalitnější pro děti předškolního věku považují zájmové kroužky organizované:

Tato otázka byla uzavřená a každý mohl označit jen jednu odpověď.

Z grafu vyplývá, že učitelky mateřských škol považují za nejkvalitnější organizátory kroužků mateřské školy, což je zcela pochopitelné. Za druhé nejkvalitnější jsou považovány kroužky organizované základní uměleckou školou. Na pomyslné třetí příčce se umístily soukromé instituce a osoby zajišťující kroužky pro děti – tato odpověď je pro mě překvapením, protože tuto instituci si může založit v podstatě každý a to i bez příslušného vzdělání a odbornosti. 15% respondentů označilo za nejkvalitnější kroužky

ty, organizované domem dětí a mládeže. 11% učitelek považuje za nejkvalitnější kroužky organizované mateřskými centry.

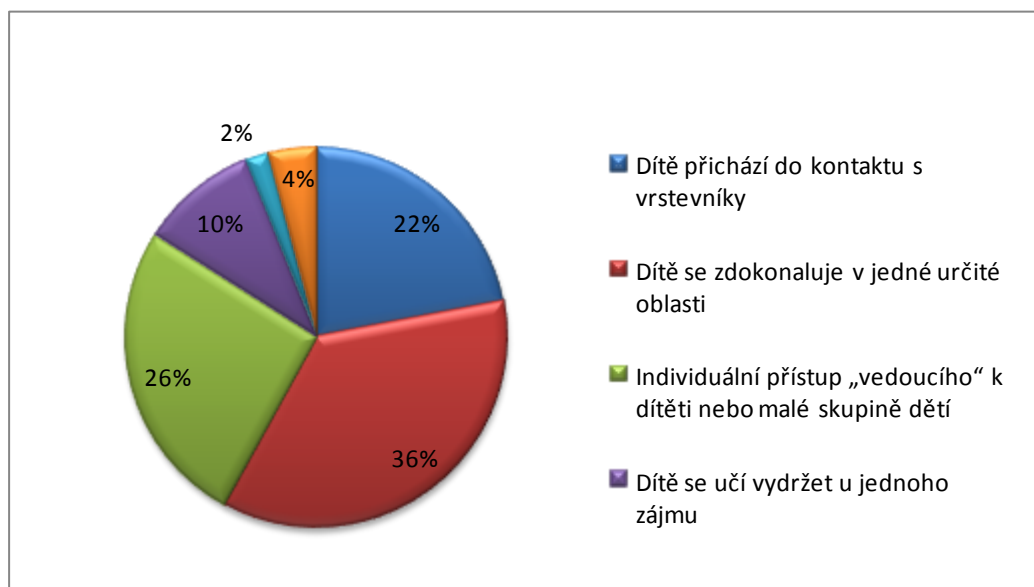
Graf č. 5: Za nejkvalitnější pro děti předškolního věku považují zájmové kroužky organizované

Otázka č. 8: Za nejdůležitější přínos kroužků pro děti předškolního věku považují:

Otázka č. 8 byla polouzavřená a respondent mohl vybrat jednu odpověď.

Graf č. 6: Za nejdůležitější přínos kroužků pro děti předškolního věku považují

Nejvíce učitelek považují za nejdůležitější přínos to, že se dítě zdokonaluje v jedné oblasti. 26% respondentů si myslí, že nejdůležitější přínos spočívá v individuálním

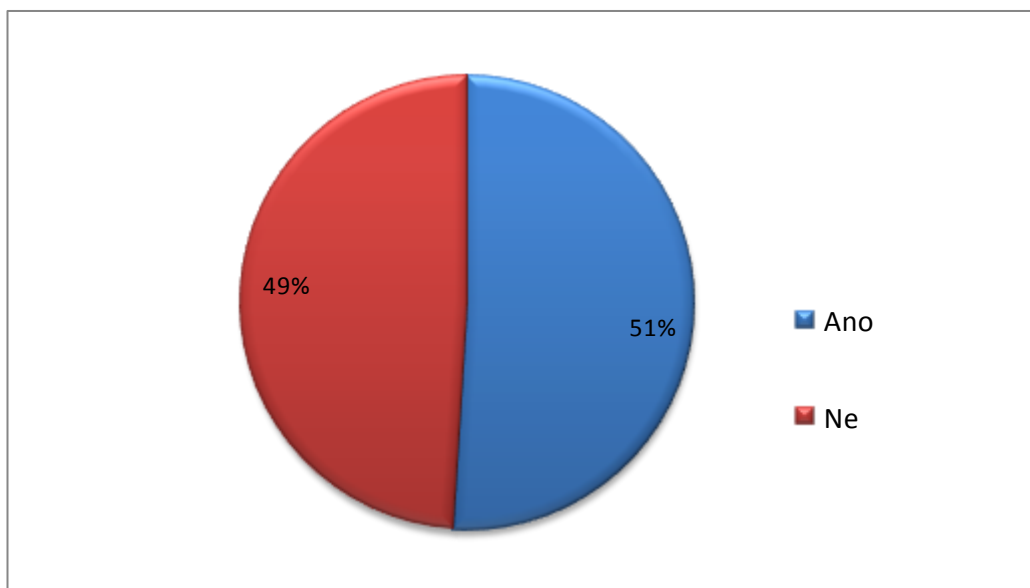
přístupu vedoucího k dítěti nebo malé skupině dětí, může se tam věnovat rozvoji nadaných či podprůměrných dětí. Na další pozici z hlediska přínosu se umístila varianta, že dítě přichází do kontaktu s vrstevníky. 10% učitelek považuje za největší klad, že se dítě učí vydržet u jednoho zájmu. Pouze jedna odpověď byla, že zájmové kroužky nemají žádný důležitý přínos pro dítě předškolního věku.

K dispozici byla odpověď otevřená, kde mohl respondent uvést jiný přínos zájmových kroužků: takové odpovědi se objevily dvě a týkaly se toho, že dítě má určitý režim a učí se pravidelnosti.

Otázka č. 9: Myslíte si, že existují nějaká rizika kroužků pro děti předškolního věku?

Otázka č. 9 byla v odpovědích učitelek MŠ hodně vyrovnaná. 51% respondentů si myslí, že existují rizika, zatímco 49% respondentů nezná žádná rizika zájmových kroužků.

Graf č. 7: Myslíte si, že existují nějaká rizika kroužků pro děti předškolního věku

Ti respondenti, kteří odpověděli „ANO“, měli uvést, jaká rizika existují. Objevilo se:

- 16 odpovědí: přetížení dítěte
- 5 odpovědí: kroužek nevychází ze zájmu dítěte
- 2 odpovědi: neodborné vedení
- 2 odpovědi: velká přeorganizovanost života dítěte

- 2 odpovědi: předčasná specializace dětí
- další odpovědi: narušují režim dne v MŠ, špatný výběr kroužku, separace některých dětí (pokud kroužek v MŠ navštěvují jen některé děti z dané třídy), rodina jde stranou, neúspěch dítěte

Otázka č. 10: Máte nějaký další názor na kroužky pro děti předškolního věku?

Poslední otázka byla otevřená a nepovinná. Odpovědělo na ni 18% respondentů. Jednalo se o jejich celkový názor na kroužky v mateřské škole a celkově kroužky v předškolním věku.

Jedna paní učitelka píše, že je zastáncem kroužků, ale musí být v přiměřené formě, což znamená, že si dítě může svobodně kroužek vybrat, nebo vyzkoušet. Často dělají rodiče chybu, že děti přihlašují do zájmových kroužků bez rozmyslu a nutí děti, aby kroužek navštěvovaly.

Pro kroužky v předškolním věku je i další paní učitelka, která píše: Určitě jsou pro děti velmi přínosné: dítě se zdokonaluje buď v dané oblasti, nebo se učí novým věcem. Je to super, protože dítě si začne zvykat i na to, že celý život nebude jen o hraní si s hračkami, ale i o jiných aktivitách. Ovšem je důležité, aby kroužky s dětmi byly prováděny tak, aby nebylo dítě zbytečně přetěžováno a nemělo pak třeba pocit toho, že na to nemá. Velmi důležitý je lektor, který jistý kroužek vede.

Další respondentka si myslí, že kroužková činnost by měla být rozdělena na dvě části, či skupiny. Jedna pro talentované děti, které se mohou lépe a rychleji realizovat. A druhá pro děti, které se potřebují některé dovednosti a schopnosti déle osvojovat. Mohl by být více využíván individuální přístup učitele a vzdělávání by bylo efektivnější.

V MŠ vážně nelze stihnou vše, to píše jedna z dalších respondentek, proto jsou kroužky vhodné. Tato respondentka má však výhrady k výuce cizího jazyka v předškolním věku. Považuje to za vhodné pouze tehdy, pokud by jeden z rodičů s dítětem v tomto jazyce mluvil.

Další dvě paní učitelky si myslí, že jsou kroužky vhodné za určitých podmínek. Jedna z nich má dvě podmínky: malé množství kroužků a zájem musí vycházet od dítěte, ale zároveň by neměli rodiči povolit při první zmínce dítěte, že ho to nebaví. Druhá paní učitelka považuje za důležité pečlivě, opatrně a uvážlivě vybrat kroužek a nepřetěžovat děti.

Další 4 respondenti nejsou zastánci kroužků v předškolním věku. Jedna paní učitelka píše: všeho moc škodí, myslím si, že dětem nic neuteče. Myslí si, že se jedná o příliš ambiciózní rodiče, které hlásí dítě na více kroužků, děti tam však pak nechodí rády a někdy dokonce i v MŠ pláčou.

Další paní učitelka vidí nevýhodu v tom, že některé kroužky jsou finančně náročné a někteří rodiče si je pak nemohou dovolit, nebo je překážkou dojíždění z vesnice, kde je sice školka, ale jen omezená nabídka kroužků v rámci školky a rodiče nemohou dovážet dítě do města.

Zrušila bych je, píše paní učitelka, suplují činnosti, které zajišťuje mateřská škola v rámci RVP. Narušují provoz mateřské školy, zatěžují učitelky nutným převáděním dětí, přetěžují některé děti. Nelze je však zrušit, protože rodiče si je žádají a vybírají podle nich mateřskou školu.

S rodiči má tu samou zkušenost i poslední respondentka, ta není zastáncem kroužků, ale v jejich mateřské škole jich mají na žádost rodičů pět. Daná paní učitelka vede kroužek flétny a uvádí to jako příklad. Rodiče výuku flétny považují za kroužek, a proto si myslí, že není nutné s dětmi doma trénovat a připravovat se, často se jí stává, že polovina dětí si nedonese ani flétnu. Paní učitelka je schopná z jejího pozorování říct, že hra na flétnu baví pouze asi 20% dětí z těch, které kroužek navštěvují.

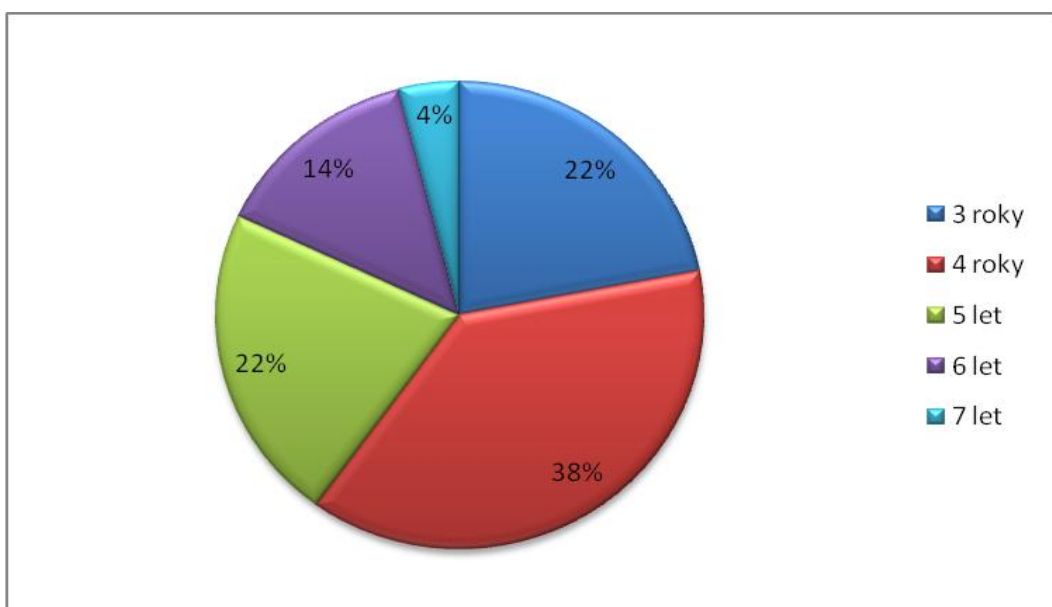
6.2 Dotazník č. 2

Otázka č. 1: Věk vašeho dítěte:

První otázka tohoto dotazníku se ptala rodičů na věk jejich dítěte.

Výzkumu se zúčastnily všechny věkové skupiny předškolních dětí. Děti sedmiletých byla pouze 4 procenta, muselo se jednat o děti s odkladem školní docházky. Největší skupiny tvořily děti 4leté.

Graf č. 8: Věk vašeho dítěte

Otázka č. 2. Dítě navštěvuje mateřskou školu:

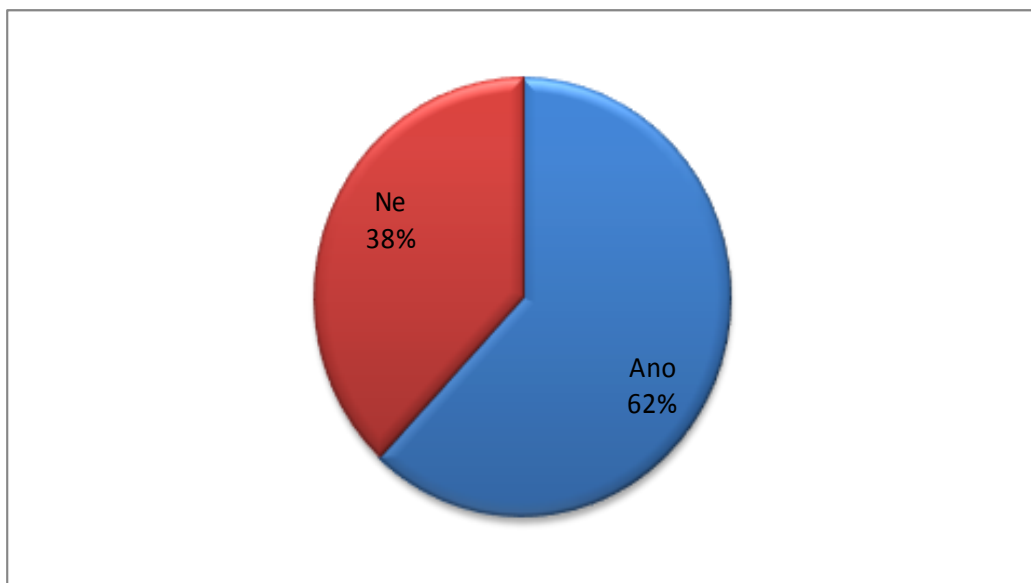
Graf č. 9: Dítě navštěvuje mateřskou školu

Tato otázka byla uzavřená a bylo možné na ní odpovědět ANO x NE. Z grafu vyplývá, že pouze 6% dětí z dotazovaných nechodí do mateřské školy.

Otázka č. 4: Dítě navštěvuje nějaký zájmový kroužek

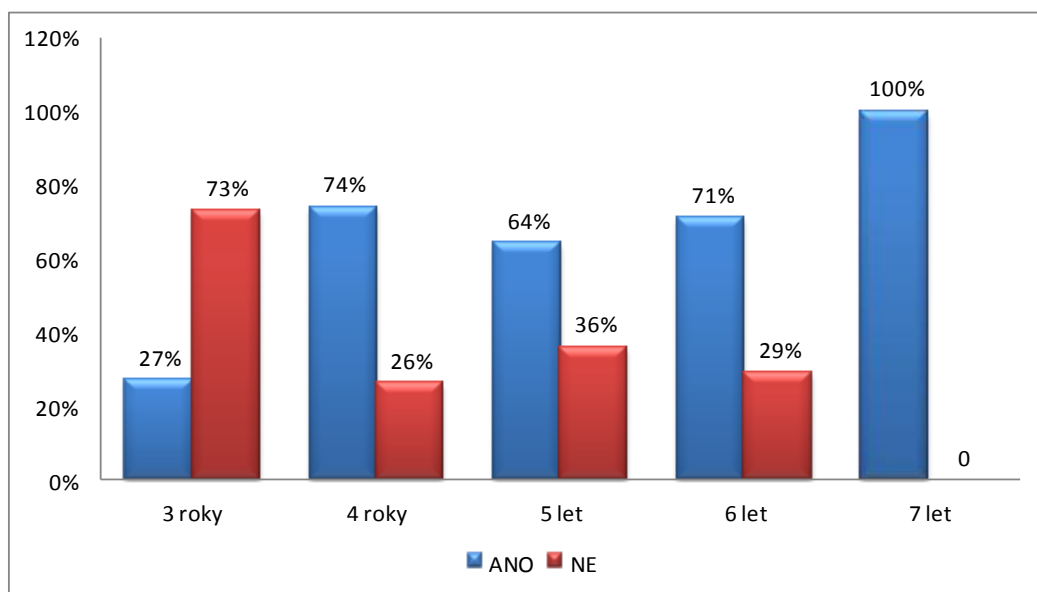
Graf č. 10: Dítě navštěvuje nějaký zájmový kroužek

Otázka č. 4 byla taktéž uzavřená s možnostmi ANO x NE. Z odpovědí vyplývá, že do nějakého zájmového kroužky dochází více než polovina dětí předškolního věku. Jedná se o 62% předškoláků. To zda dítě navštěvuje či nenavštěvuje mateřskou školu, nemá vliv na návštěvnost kroužků.

V této otázce jsem porovнала závislost věku na návštěvnost kroužků. Následující graf zobrazuje, kolik procent dětí daného věku navštěvuje či nenavštěvuje nějaký zájmový kroužek. Z grafu vyplývá, že jedinou věkovou kategorií, kdy více než polovina dětí nenavštěvuje zájmový kroužek, jsou děti 3 – leté. Ve všech ostatních skupinách převažují děti, které kroužek navštěvují.

Graf č. 11: Dítě navštěvuje nějaký zájmový kroužek II

Na odpovědi k dané otázce záviselo, jaké další otázky bude respondent dále vyplňovat. Respondenti, kteří odpovědi „ano“, pokračovali dále standardně. Respondenti, kteří odpověděli „ne“, neodpovídali na otázky č. 5, 6 a 7 a pokračovali rovnou otázkou č. 8.

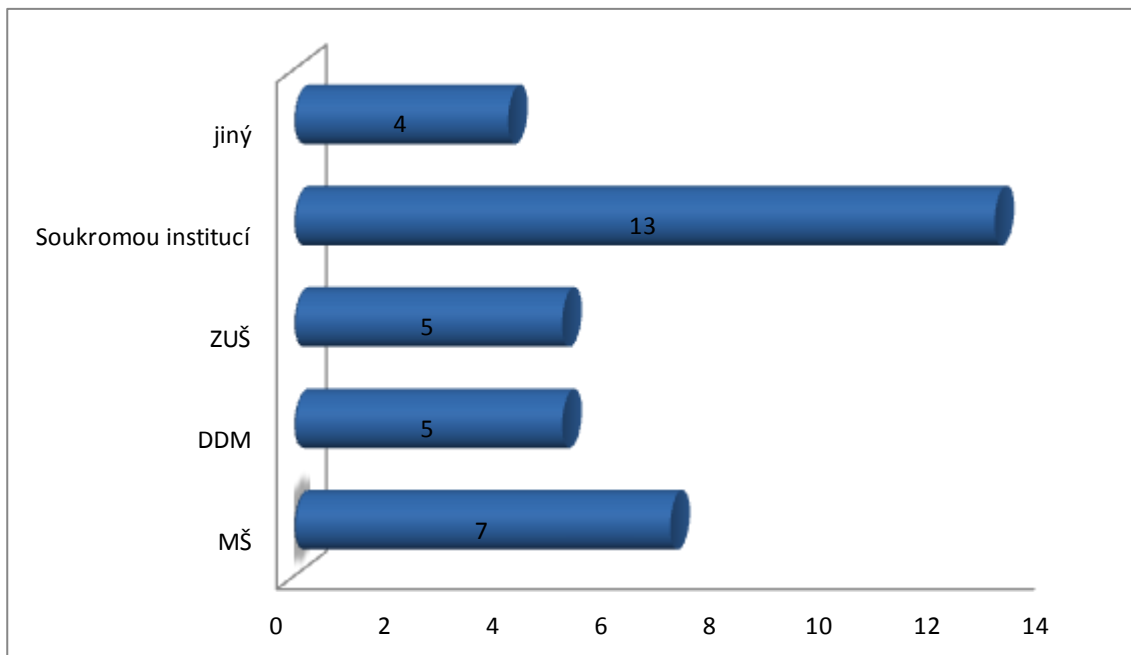
Otázka č. 5: Je to kroužek organizovaný:

Na tuto otázku mohli respondenti zvolit více možností odpovědí a to z toho, důvodu, že jejich dítě navštěvuje kroužky u různých organizací.

Z odpovědí vyplývá, že pouze 3 dětí navštěvují kroužky u různých organizací. Jedná se o kombinace MŠ a DDM, DDM a soukromé organizace, DDM a TJ Sokol. Nejvíce děti navštěvují kroužky, které organizují soukromé instituce (tj. 13 případů), dále navštěvují kroužky v mateřské škole, v domě dětí a mládeže, který se objevil stejněkrát jako základní umělecká škola. Čtyři děti navštěvují kroužek organizovaný jinou institucí. Jedná se o TJ Sokol (2 děti), organizaci Skaut a o kroužek organizovaný plaveckým bazénem.

Žádné z dětí, jejichž rodiče odpovídali, nenavštěvuje kroužek organizovaný mateřským centrem.

Graf č. 12: Je to kroužek organizovaný

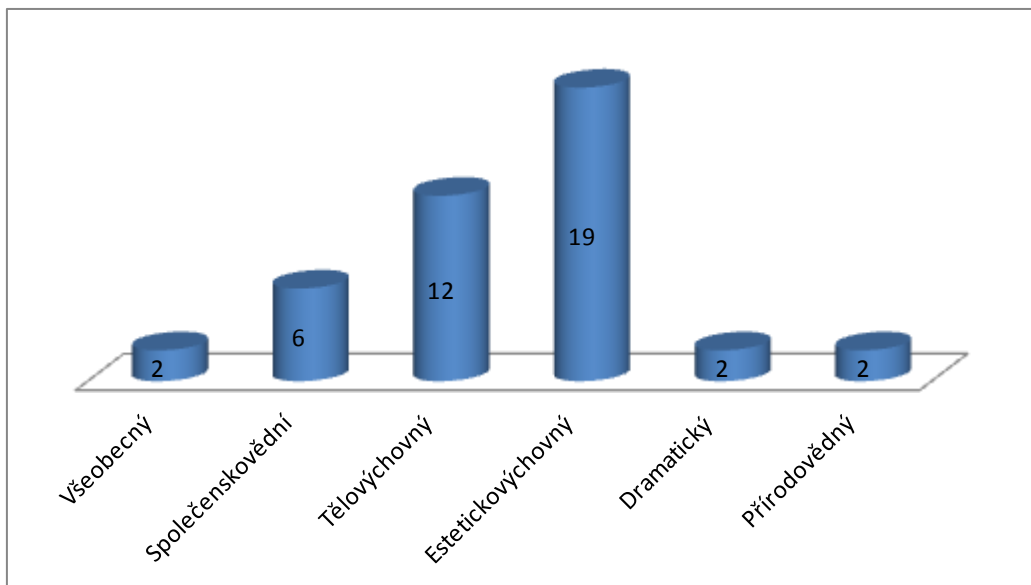

Otázka č. 6: Jedná se o kroužek:

Šestá otázka byl uzavřená a sloužila ke zjištění typů zájmových činností, které děti navštěvují. Rodiče mohli označit více variant – to pro případ, že dítě navštěvuje více typů kroužků.

Z možných 8 variant se ve výsledcích objevilo pouze 6 možností odpovědí. Nikdo neoznačil kroužky technické, které nejsou v předškolním věku běžné, ale ani kroužky rukodělné. Kroužky rukodělné jsou podle mého názoru však v přiměřené náročnosti vhodné pro děti předškolního věku. Mohou to být například: kroužky šikovných rukou.

Graf č. 13: Jedná se o kroužek

Nejvíce dotazovaných navštěvuje kroužek esteticko-výchovného typu, tam spadají všechny hudební, výtvarné i taneční kroužky. 12 z dotazovaných rodičů uvedlo, že jejich dítě navštěvuje tělovýchovný kroužek, 6 – společenskovední a po dvou dětech navštěvují dramatický, přírodovědný a všeobecný kroužek.

Tato otázka potvrdila mou hypotézu č. 2.: Děti dochází více do kroužků, které jsou zaměřené na určitý zájem než do kroužků všeobecných.

Otázka č. 7: Při výběru kroužku pro mě hrálo největší roli:

Otázka č. 7 byla uzavřená, ale respondent měl možnost zvolit maximálně dvě odpovědi. To z toho důvodu, kdyby se nemohli rozhodnout, co pro ně při výběru kroužku bylo nejdůležitější. Mohlo se stát, že dva z uvedených faktorů jsou stejně důležité.

Výsledky dotazníku uvádím v následující tabulce:

Tabulka č. 2: Vliv na výběr kroužku

	Počet odpovědí
Vzdělání a kvalifikace vedoucího	1
Instituce, která ho organizuje	5
Zaměření kroužku	13
Doba a místo konání	4
Zájem dítěte	23
Výše poplatku za kroužek	1

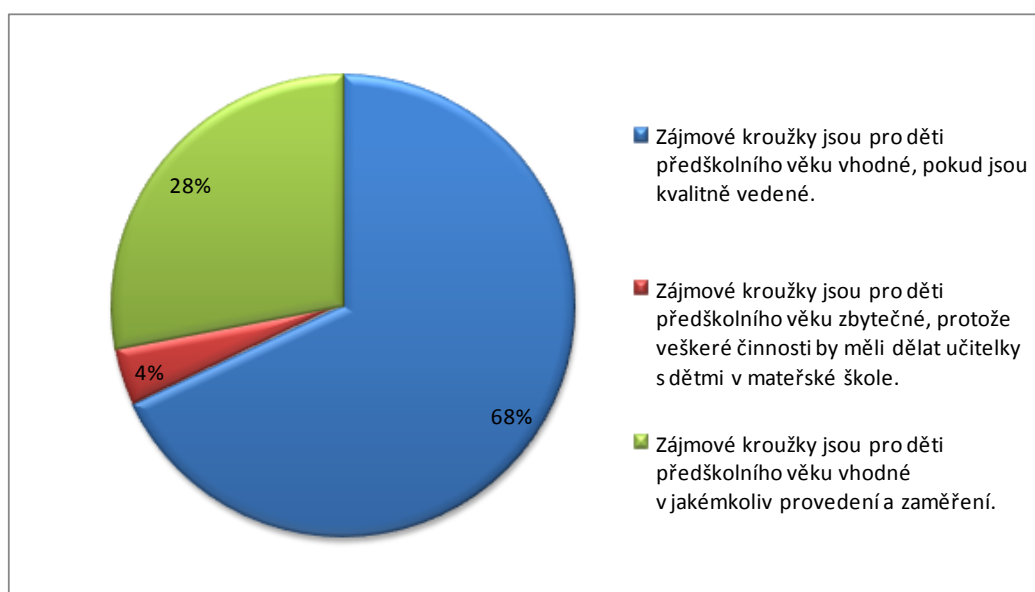
Na otázku odpovídalo 31 respondentů a součet odpovědí je 47, znamená to tedy, že 16 respondentů uvedlo dvě odpovědi. Nejčastěji se jednalo o kombinaci zájmu dítěte a zaměření kroužku (9x), dále se po 2 případech objevily kombinace zaměření kroužku a doby konání a také zaměření kroužku a instituce, která ho organizuje. Také se objevily kombinace zájmu dítěte s výší poplatku, institucí, která kroužek organizuje a vzděláním vedoucího.

Jedna z odpovědí se neobjevila vůbec a to: účast kamarádů dítěte v kroužku. Je to pro mě zajímavé, protože jsem už několikrát od dětí slyšela věty typu: „Hanička tam chodí, tak tam chci chodit také!“. Možná se to neobjevilo proto, že to rodiče považují za zájem dítěte. A možná právě účast kamarádů vyvolává zájem dítěte.

Otázka č. 8: Které tvrzení nejlépe odpovídá vašemu názoru?

Otázka č. 8 byla uzavřená a zjišťovala názor rodičů předškolních dětí na kroužky pro tuto věkovou kategorii. Bylo možná jedna odpověď.

Graf č. 14: Které tvrzení nejlépe odpovídá vašemu názoru II

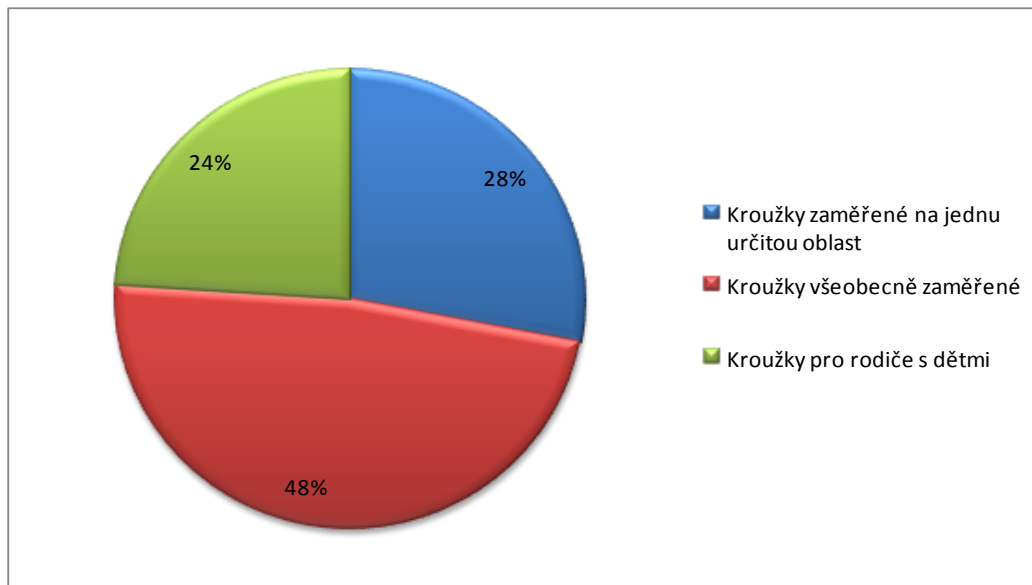
Z grafu vyplývá, že nadpoloviční většina respondentů (68%) považuje zájemové kroužky pro děti předškolního věku vhodné, pokud jsou kvalitně vedené. Další 28% respondentů považuje kroužky pro děti předškolního věku taktéž za vhodné, a to v jakémkoliv provedení a zaměření. Jen 4% respondentů si myslí, že zájemové kroužky jsou pro děti předškolního věku zbytečné, protože veškeré činnosti by měly dělat učitelky s dětmi v mateřské škole.

Nikdo z respondentů nevyužil odpověď: Zájemové kroužky nejsou pro děti předškolního věku vhodné, ani odpověď: Zájemové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné pouze, pokud děti nenavštěvují mateřskou školu.

Otázka č. 9: Za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují

Tato otázka byla povinná, uzavřená a respondent mohl zvolit právě jednu odpověď.

Graf č. 15: Za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují II

Z výzkumu vyplývá, že 48% respondentů považuje za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku kroužky všeobecně zaměřené, což je zajímavé, protože se jedná téměř o polovinu respondentů a přitom z těch dětí, které kroužky navštěvují (31) jsou pouze dvě děti, které navštěvují právě kroužek všeobecně zaměřený.

28% respondentů považuje za nejvhodnější kroužky zaměřené na jednu určitou oblast a 24% dotazovaných rodičů si myslí, že nejvhodnější jsou kroužky pro rodiče s dětmi.

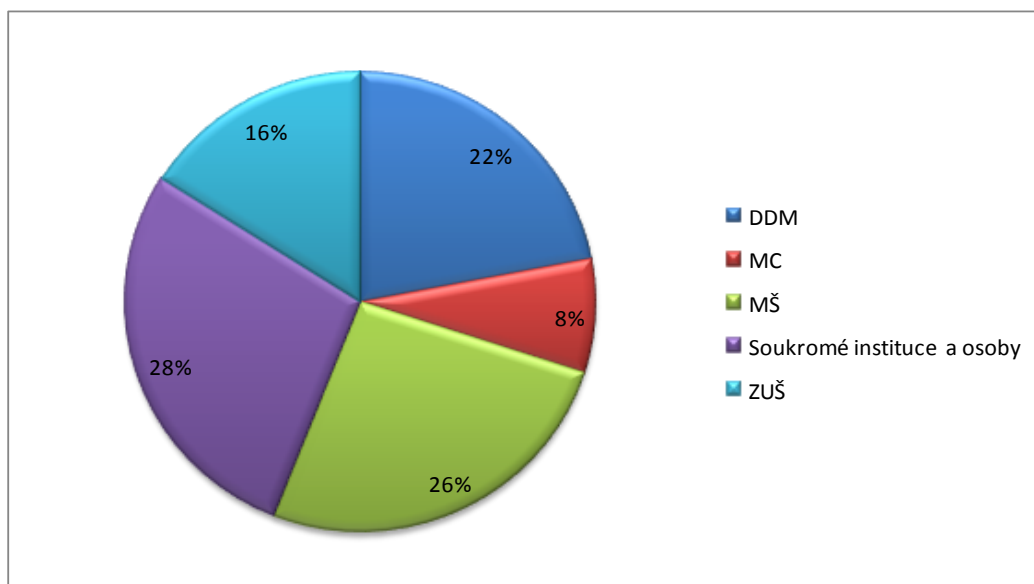
Otázka č. 10: Za nejkvalitnější, pro děti předškolního věku, považují zájmové kroužky organizované:

Následující otázka byla uzavřená, možná byla právě jedna odpověď a sloužila ke zjištění toho, kterou organizaci považují rodiče pro předškolní děti za nejkvalitnější.

Z grafu vyplývá, že názory nebyly jednotné, protože žádná odpověď nepřevyšuje počtem hlasů ostatní.

Nejvíce respondentů (28%) označilo za nejkvalitnější organizace soukromé instituce a osoby zajišťující kroužky pro děti. Což je zajímavé, protože takovéto kroužky může organizovat a vést téměř každý, i bez příslušného vzdělání a dané odbornosti. Na pomyslné druhé příčce se umístily kroužky, které organizují mateřské školy. 22% dotazovaných rodičů považuje za nejkvalitnější organizaci domy dětí a mládeže, které jsou v České republice nejrozšířenější institucí, která pořádá příležitostné, pravidelné i spontánní aktivity pro děti. Základní umělecké školy považuje za nejkvalitnější pro děti předškolního věku 16% respondentů a jen 8% považuje za nejkvalitnější mateřská centra.

Graf č. 16: Za nejkvalitnější pro děti předškolního věku považují kroužky organizované II

Otázka č. 11: Za nejdůležitější přínos zájmových kroužků pro děti předškolního věku považují:

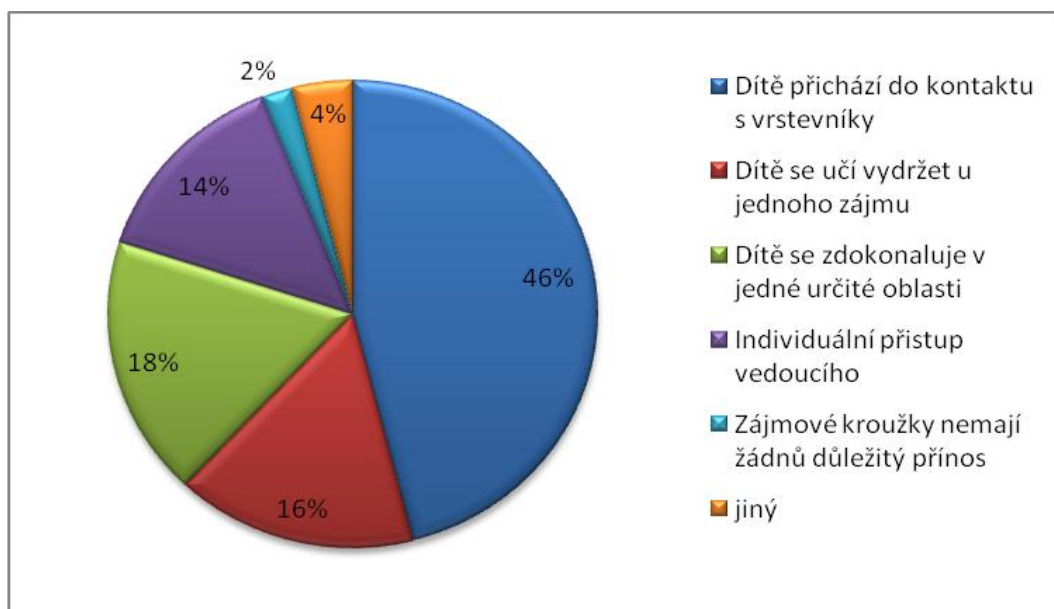
Další otázka v dotazníku určeném pro rodiče dětí předškolního věku zjišťovala přínos kroužků pro předškolní děti. Byla povinná pro všechny respondenty a bylo možné zvolit pouze jednu z daných odpovědí. Otázka byla polouzavřená.

Z celkového počtu 50 respondentů byli pouze dva, kteří uvedli vlastní odpověď, zbytek vybral odpověď z nabízených variant. Volné odpovědi zněly takto: Děti nesedí doma

u počítačů a mají pohyb s kamarády. Další respondent považuje za přínos pro děti to, že se dítě učí něco nového, a že se učí zapojovat do kolektivu dětí.

Téměř polovina dotazovaných považuje za největší přínos to, že dítě přichází do kontaktu s vrstevníky. Dítě se zdokonaluje v jedné určité oblasti, to považuje za největší klad 18% respondentů. 16% respondentů si myslí, že největší přínos kroužků je, že se dítě učí vydržet u jednoho zájmu. Individuální přístup vedoucího (či učitele) k dítěti, nebo malé skupině dětí (rozvoj nadaných dětí, či podprůměrných) považuje za nejdůležitější 14 % dotazovaných rodičů a jen 1 rodič si myslí, že zájmové kroužky nemají žádný důležitý přínos pro děti předškolního věku.

Graf č. 17: Za nejdůležitější přínos zájmových kroužků pro děti předškolního věku,

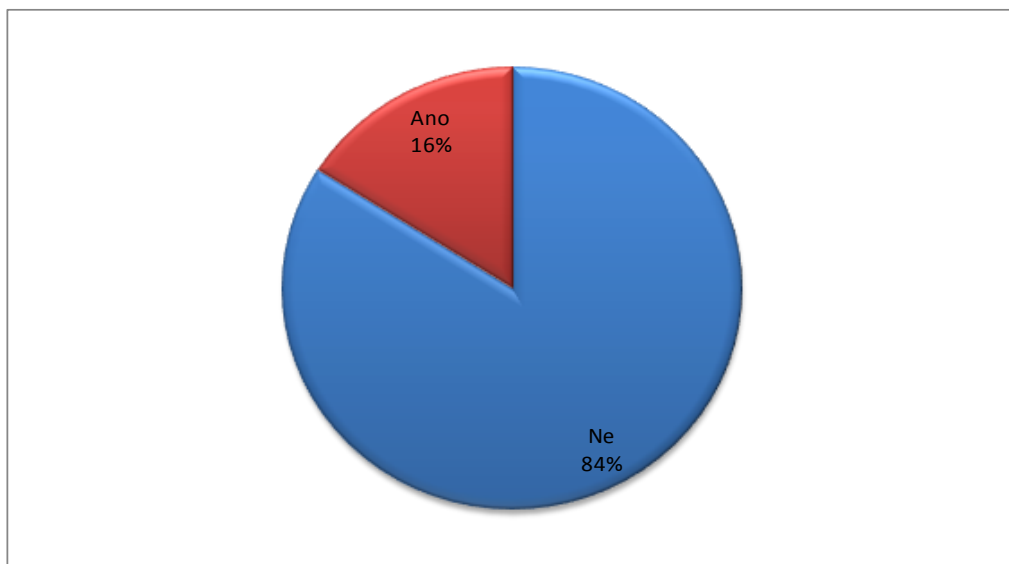

považují II

Otázka č. 12: Myslíte si, že existují nějaká rizika zájmových kroužků pro děti předškolního věku?

Tato otázka byl polouzavřená, pokud respondent zvolil možnost „ano“, měl vypsát, jaká rizika kroužků pro děti předškolního věku shledává. Tuto variantu však zvolilo jen 16% respondentů. Zbytek, tj. 84% respondentů, nezná žádná rizika zájmových kroužků pro danou věkovou kategorii.

Graf č. 18: Myslíte si, že existují nějaká rizika zájmových kroužků pro děti předškolního věku II

Jako riziko respondenti uváděli:

- nekvalitní vedení
- větší riziko úrazů v kroužcích
- dítě se nezapojí a nezapadne do kolektivu
- přehnané ambice rodičů, raná a předčasná specializace dítěte a také vzdálenostní bariéra – více kroužků je ve městě
- pokud nebude kroužek kvalitní, zajímavý a umožňující individuální přístup k dítěti – může ho to odradit, zablokovat, nebo potlačit jeho dovednosti
- nerespektování věku dětí a vývojových zvláštností dané kategorie – mohou vzniknout špatné návyky, například u sportovních – špatné držení těla; zklamání dítěte
- nevhodný druh činností a přehnané očekávání rodičů od svého dítěte.

Otázka č. 12: Máte nějaký další názor na zájmové kroužky pro předškolní děti?

Poslední otázka byla nepovinná a ptala se respondentů, zda mají nějaký další názor na kroužky pro danou věkovou kategorii. Otázka byla otevřená a odpovědělo na ni

z celkového počtu pouze 6 rodičů. Jedna odpověď se týkala otázky č. 6, kdy maminka nevěděla, do jaké kategorie zařadit kroužek, který její dítě navštěvuje.

Jeden z respondentů by si přál, aby kroužků pro děti předškolního věku bylo nabízeno více.

Další respondent si myslí, že kroužky by měly být jen dobrovolné a neměly by se nutit dětem násilně.

Odpověď jedné z respondentek zněla takto: Pokud jsou profesionálně vedené a přizpůsobené věku dítě, nemám s nimi žádný problém. Ale jsem přesvědčená, že naše paní učitelky ve školce nahrazují veškeré zájmy (zpívání, malování, básničky, tvořivé dílničky i cvičeníčko), proto nepovažuji za důležité, abych ještě po třetí hodině, kdy je vyzvedáváme ve školce, nechávala malé dítě někde cvičit. Raději zbytek času nechám, aby trávila dcera s rodinou a mladším bráškou venku na zahradě či v lese.

Další respondentka píše: Zájmové kroužky u dětí předškolního věku jsou podle mého názoru vhodné hlavně pro rozvoj nadaných dětí. V případě kroužků pro rodiče a děti je dobré, že rodiče mohou poznat chování svých dětí v kolektivu (což v MŠ nelze) a nejsou ochuzeni o společně prožitý čas a společné zážitky. U nesmělých dětí je přítomnost rodiče pomocí před stresem. Kroužek by měl být pro dítě předškolního věku převážně potěšením a to přítomný rodič dokáže také vhodně vyhodnotit. Riziko odporu ke všem zájmovým činnostem vidím v momentě, když je dítě nuceno proti své vůli.

Odpověď jedné maminky se týkala spíše dětí mladších 3 let, ale přesto jsem ji pro zajímavost zařadila: Je mi velmi líto, že není více kroužků pro děti mladší tří let. Ve školce se věnují dětem na celkem slušné úrovni a pro děti od 3 let existuje spousta kroužků s různým zaměřením. Ale přijde mi, že děti do 3 let snad nemají zájmy. Nejsou kroužky pro děti mladší 3 let, nebo jsou v nesmyslných časech (např. v 8h ráno) - nám by například nejvíce vyhovoval čas po 15h a to už žádné kroužky nejsou - takže v zimě byl obrovský problém dítko zabavit a dát mu dostatečné podněty (hlavně tedy ty sociální). Všechny kroužky jsou vesměs dopoledne. A jejich nabídka je velmi omezená.

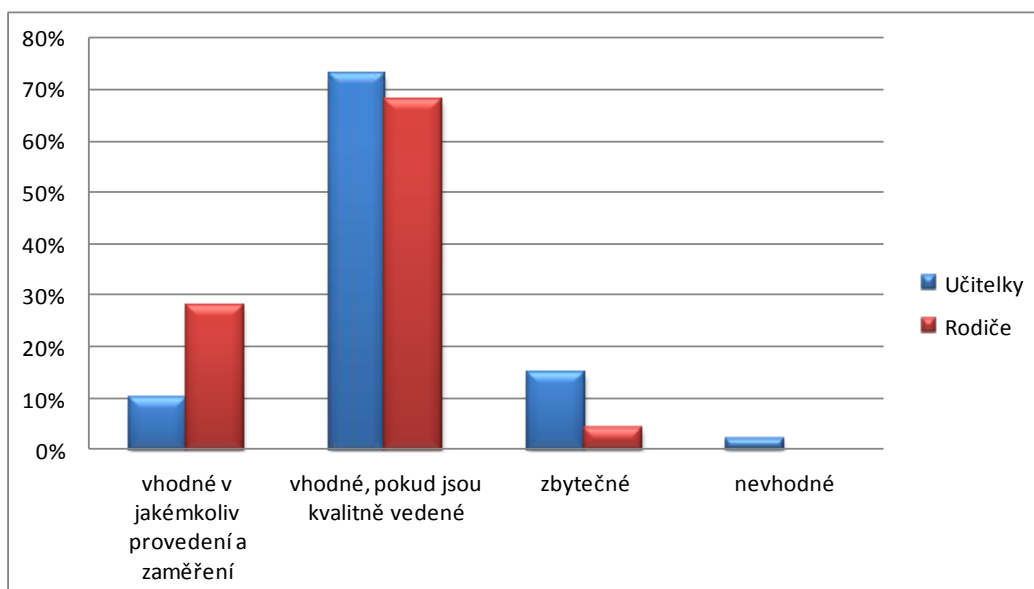
6.3 Porovnání dotazníku č. 1 a č. 2

V obou dotaznících byly některé shodné otázky, které v následující části výzkumu porovnám a zjistit tak, jak se liší názor učitelek mateřských škol a názor rodičů předškolních dětí na jednu a tu samou problematiku.

Otázka č. 5 v dotazníku pro učitelky a otázka č. 8 v dotazníku pro rodiče se shodovaly: Které tvrzení nejvíce odpovídá Vašemu názoru? Následující graf zobrazuje v porovnání odpovědi učitelek i rodičů.

Je zřejmé, že nejvíce respondentů z obou kategorií se shoduje, že zájmové kroužky jsou pro danou kategorii vhodné, pokud jsou kvalitně vedené. Odpověď vhodné v jakémkoliv provedení a zaměření zvolilo více rodičů než učitelek. Naopak dopadla možnost, že kroužky jsou zbytečné, protože veškeré činnosti by měly dělat učitelky s dětmi v mateřské škole. Paní učitelky, které tuto možnost zvolily, si jsou zřejmě jisté svou prací a věří, že naplňují všechny potřeby dětí. Rodiče, kteří tuto možnost volili, jsou zřejmě spokojeni s prací učitelek jejich dětí. Možnost, že kroužky jsou nevhodné, zvolily pouze dvě paní učitelky a nikdo z dotazovaných rodičů.

Graf č. 19: Které tvrzení nejvíce odpovídá vašemu názoru III

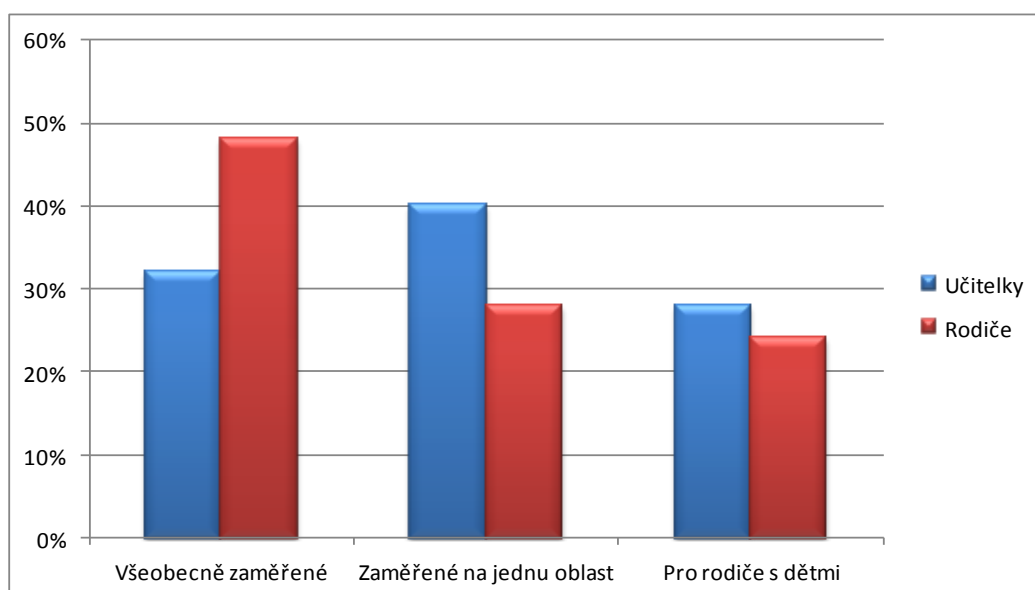

Tato otázka sloužila k ověření mé hypotézy č. 1.: Rodiče předškolních dětí považují zájmové kroužky za dobré pro dítě narozdíl od učitelek MŠ. Výsledky výzkumu tuto hypotézu vyvrací. Neukazuje se totiž, že by se názor učitelek a rodičů nějak výrazně lišil.

Otázky č. 6 v dotazníku pro učitelky a č. 9 v dotazníku pro rodiče se také shodovaly. Otázka zněla takto: Za nevhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují.

Následující graf zobrazuje, jak odpovídaly učitelky v porovnání s rodiči:

Graf č. 20: Za nevhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují III

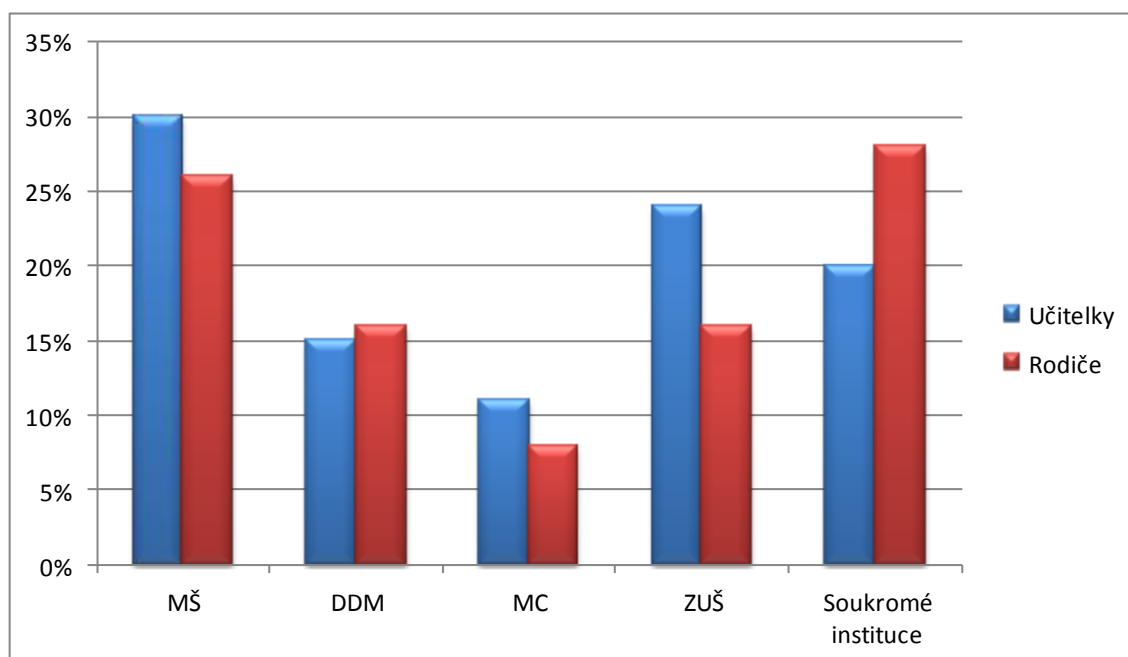
Graf ukazuje, že všeobecně zaměřené kroužky považují za nevhodnější rodiče, zatímco učitelky považují za nevhodnější kroužky, které jsou zaměřené na jednu určitou oblast. Možná to souvisí s tím, že učitelky s dětmi dělají v mateřské škole právě činnosti všeobecné, proto jim jako výhoda kroužky připadá to, že jsou zaměřené na jednu určitou oblast. Přibližně stejný počet rodičů jako počet učitelek považuje za nevhodnější kroužky určené pro rodiče s dětmi.

Další shodnou otázkou byla otázka č. 7 v dotazníku učitelek a otázka č. 10 v dotazníku rodičů: Za nejkvalitnější, pro děti předškolního věku, považují zájmové kroužky organizované...

Z grafu je patrné, že názor učitelek a rodičů se příliš neliší v četnosti označování možností mateřská škola, dům dětí a mládeže ani mateřské centrum, vše se rozchází

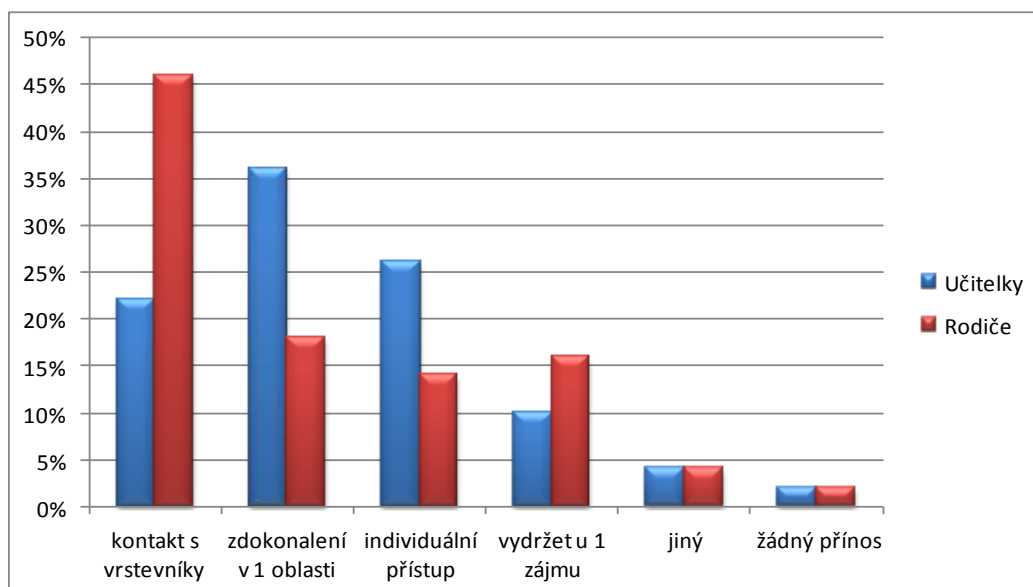
maximálně o dva hlasy. Patrnější jsou rozdíly ve variantě základní umělecká škola, kterou označilo 24% učitelek, ale jen 16 % rodičů. Opačná situace nastala u varianty soukromé instituce, kterou za nejkvalitnější považuje 28% rodičů, ale jen 20% učitelek mateřských škol.

Graf č. 21: Za nejkvalitnější pro děti předškolního věku považují kroužky organizované III

Otázka č. 8 v dotazníku pro učitelky byla totožná s otázkou č. 11 v dotazníku pro rodiče. Otázka se týkala přínosu kroužku pro předškolní děti a její přesné znění bylo: Za nejdůležitější přínos zájmových kroužků pro děti předškolního věku považují. Respondenti měli možnost označit pouze jednu odpověď. Odpovědi lze zjistit v následujícím grafu.

Graf č. 22: Za nejdůležitější přínos zájmových kroužků pro děti předškolního věku považují III

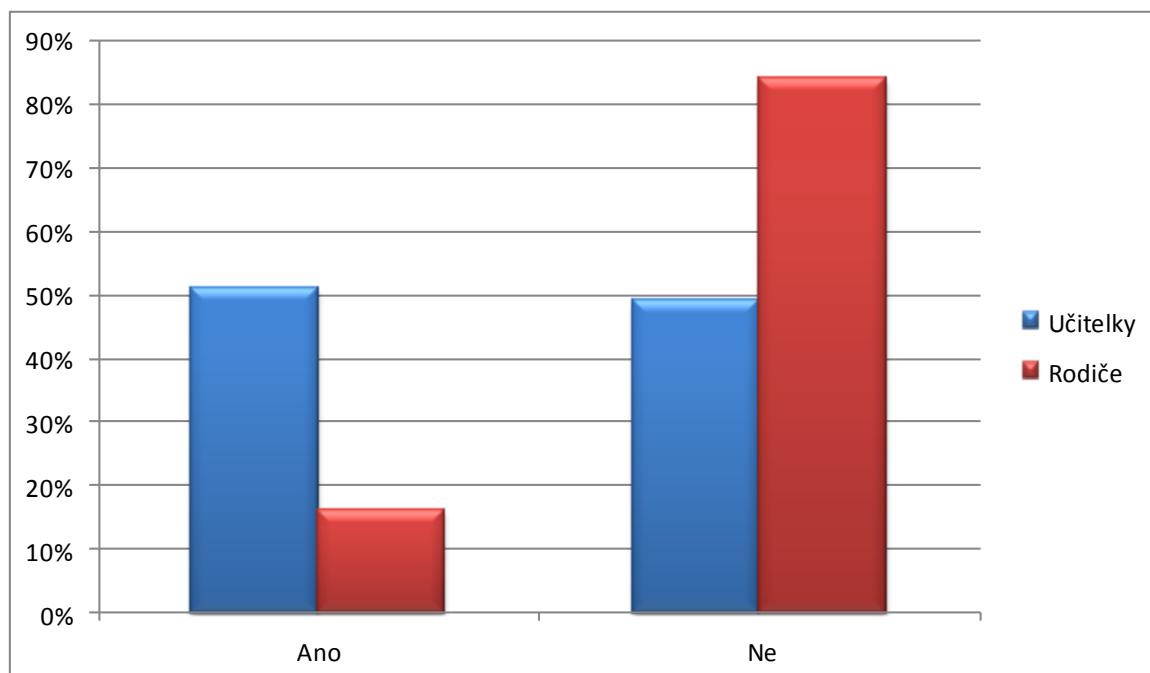
Všechny odpovědi rodičů a učitelek se výrazně liší. Shodují se pouze v počtu uvedených odpovědí: žádný přínos a jiný přínos. Volné odpovědi se u učitelek týkaly pravidelného režimu, zatímco u rodičů to bylo to, že se učí něco nového a nesedí pouze jen doma.

Rodiče o dost více označovali odpověď: dítě přichází do kontaktu s vrstevníky. Tuto odpověď však označilo pouze 22% učitelek, je možné, že učitelky za místo, kde je dítě nejvíce dostává do kontaktu s vrstevníky, považují mateřskou školu. Výrazně více učitelek však uvedlo možnost: dítě se zdokonaluje v jedné určité oblasti, což zřejmě souvisí i s tím, že učitelky za nejlepší považují kroužky zaměřené na jednu určitou oblast.

O 12% více učitelek oproti rodičům považuje za největší přínos individuální přístup vedoucího. Na rozdíl tomu více rodičů považuje za klad to, že se dítě učí vydržet u jednoho zájmu.

Další shodné otázky byly: otázka č. 9 a č. 12. Ptala jsem se v ní respondentů na to, zda sledávají nějaká rizika zájmových kroužků pro děti předškolního věku, případně jaká to jsou rizika.

Graf č. 23: Shledáváte nějaká rizika zájmových kroužků pro děti předškolního věku III

Graf názorně zobrazuje, že zatímco nadpoloviční většina učitelek nějaká rizika sledává (51%), zatímco 81% rodiče nevidí žádná rizika kroužků.

Pokud rodiče viděli nějaká rizika, týkali se bezpečí dětí, nevhodností daného kroužku pro tuto věkovou skupiny, přehnaného očekávání rodičů a nezařazení se dítěte do kolektivu.

Odpovědi učitelek se týkaly: přetížení dítěte, nezájmu dítěte, neodborného vedení, špatného výběru kroužků, organizace kroužků, separace dětí a funkce rodiny.

7. Zhodnocení hypotéz

Na základě výzkumného šetření došlo ke zhodnocení hypotéz.

Hypotézu č. 1.: Rodiče předškolních dětí považují zájmové kroužky za dobré pro dítě narozdíl od učitelek MŠ, musím na základě svého výzkumného šetření vyvrátit. Ukazují to otázky č. 5 v dotazníku pro učitelky a č. 9 v dotazníku pro rodiče. Není totiž velká převaha rodičů, kteří by považovali za vhodné.

Na základě otázky č. 6 v dotazníku pro rodiče potvrzují hypotézu č. 2: Děti dochází více do kroužků, které jsou zaměřené na určitý zájem než do kroužků všeobecných. Je zřejmé, že kroužky zaměřené na jeden zájem navštěvuje většina dětí. Kroužky všeobecné podle dotazovaných rodičů navštěvují pouze 2 děti z celkového počtu 43 dětí.

Z výzkumného šetření otázky č. 3 v dotazníku pro učitelky mateřských škol vyplývá, že lze potvrdit hypotézu č. 3., která zněla takto: Mateřské školy organizují více výuku anglického jazyka než ostatní kroužky. Výuku anglického jazyka uvedlo 30 učitelek, zatímco další nejpočetnější kroužek (výtvarná výchova) byla uvedena pouze 14x. Ostatní kroužky se objevily v méně případech.

Hypotéza č. 4: Více než 50% učitelek vidí přínos kroužků ve zdokonalování se dítěte v jedné určité oblasti, musí být v ohledu na výsledky otázky č. 8 v dotazníku pro učitelky vyvrácena. Zdokonalování dítěte v jedné určité oblasti považuje za největší přínos jen 36% učitelek mateřských škol. Výrazně nepřevyšuje svými výsledky žádná z odpovědí. Jednalo se spíše o názory jednotlivých učitelek.

DISKUZE

Zájmové kroužky v mateřské škole a u předškolních dětí jsou jedním z často diskutovaných témat učitelkami i rodiči.

Z mého výzkumu vyplynulo, že 62 % dotazovaných předškolních dětí navštěvuje nějaký zájmový kroužek. Výzkum Šilhanové (2011) můj výsledek podporuje, protože z tohoto výzkumu vyplývá, že 63% dětí předškolního věku nějaký kroužek navštěvuje.

Podle mého výzkumu organizuje 90% mateřských škol nějaký zájmový kroužek. Podobnou otázku řešila i Soukupová (2013), která se však učitelek ptala na organizování odpoledních aktivit. Z jejího výzkumu vyplynulo, že 57% mateřských škol odpolední kroužky organizuje. Některé školky, které se řadí do skupiny „ne“, však pořádají kroužky ráno nebo v průběhu dne. Proto nelze přesně porovnat výsledek tohoto výzkumu s mým výzkumem.

Co se týče mého názoru na kroužky pro děti předškolního věku, ztotožňuji se s většinou učitelek mateřských škol i rodičů - myslím si, že kroužky jsou pro děti vhodné, pokud jsou kvalitně vedené. Myslím si, že kvalitní vedení je pro dítě základ všeho. Za nejvyšší kvalitu kroužků považuji, stejně jako největší procento učitelek, kroužky organizované mateřskými školami, protože paní učitelky bývají dostatečně vzdělané a ví, jak vhodně pracovat s danou věkovou kategorií. Což z mé vlastní zkušenosti například v DDM nefunguje, kroužek může vést v podstatě každý. Za přínos kroužků považuji to, že se dítě zdokonaluje v jedné určité oblasti a učí se právě u tohoto jednoho zájmu vydržet. Všeobecné vědomosti a dovednosti se může naučit v mateřské škole. Podmínkou je však, že má k dané oblasti vztah a předpoklady. S tím souvisí i to, že nejvhodnější kroužky považuji kroužky zaměřené na jednu určitou oblast. V této otázce se shodují s největším procentem rodičů. Riziko kroužků vidím právě v nekvalitním vedení zájmových kroužků a také v přehlcenosti dětí. Rodiče často dávají děti do kroužků, aby je zabavili a nemusel je někdo hlídat, to však vede k únavě dětí a absenci volné hry.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaký přínos mají organizované zájmové činnosti pro děti předškolního věku, jaké zájmové činnosti navštěvují děti této věkové kategorie a zjistit, jaké kroužky organizují mateřské školy. Informace jsem zjišťovala pomocí dotazníkové metody a to od učitelek mateřských škol a rodičů dětí předškolního věku.

Hlavním bodem bakalářské práce bylo výzkumné šetření, jehož prostřednictvím jsem zjistila, co považují učitelky mateřských škol a rodiče předškolních dětí za největší přínos organizovaných zájmových činností pro děti předškolního věku. Zjistila jsem, že více než polovina dětí tohoto věku navštěvuje nějaký zájmový kroužek a dozvěděla jsem se, o jaký typ kroužků se jedná.

Od učitelek jsem zjistila, že 90% mateřských škol organizuje nějaký kroužek pro děti, přičemž jen v málo případech se jedná pouze o jeden kroužek. Učitelky však vidí oproti rodičům více rizik a záporů kroužků. Na základě toho se domnívám, že kroužky v mateřské škole jsou kvalitní, když učitelky vidí kladnou i zápornou stranu této problematiky.

Rodiče považují za největší přínos kroužků, to, že se dítě dostává do kontaktu s vrstevníky, ale není právě toto úkolem mateřské školy?

Z mého pohledu je největším přínosem to, že se dítě zaměřuje na jednu určitou činnost, ke které má předpoklady. To může dítě dostatečně rozvíjet a v mateřské škole při nynějším počtu dětí na třídě nemá učitelka šanci se věnovat individuálně každému dítěti do hloubky jako právě zájmový kroužek, do kterého dochází menší počet dětí a je zde prostor pro individuální práci. I v tomto pojetí kroužků však vidím rizika – pokud kroužek nevychází ze zájmů dítěte (rodiče zapíší dítě do kroužku, protože činnost patří mezi jejich zájmy, ale zájem rodičů se nemusí shodovat se zájmy dítěte). Kroužek, který je zaměřený na jednu činnost, musí vycházet z předpokladů či nadání k dané činnosti. Další riziko vidím v přetížení dítěte – pokud bude dítě vykonávat danou činnost často, může se vytrátit jeho zájem o ní. Stejně tak pokud bude necitlivé vedení kroužku (dítě bude podceňováno, či přeceňováno), ztratí zájem a jeho nadání bude

nevyužito. V důsledku zaměření na jednu činnost zanikají ostatní činnosti a dítě se nerozvíjí celistvě - nerozvíjí se další schopnosti a dovednosti, důležité např. pro vstup do školy. Myslím si, že je důležitá především správná míra zaměření na určitý zájem, vhodný výběr činnosti, rozumné uvažování rodičů a také odbornost vedoucího kroužku

Vypracování bakalářské práce mě bavilo a přineslo mi nové pohledy na kroužky pro děti této věkové kategorie. Zajímavé názory jsem se dočetla od odborníků v literatuře i periodických a obohatily mě i názory a postřehy některých učitelek mateřských škol. Tímto děkuji všem respondentům, kteří si našli čas na vyplnění dotazníku.

POUŽITÁ LITERATURA

Knižní zdroje

DOČKAL, Vladimír. *Zaměřeno na talenty aneb Nadání má každý*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-840-3.

HÁJEK, B., B. Hofbauer, J. Pávková. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

HELUS Z.: *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál, 2005. ISBN 978-80-7367-628-5.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Prah: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada, 2004. ISBN 978-80-247-0870-6

MAREŠ, J., J. PRŮCHA, E. WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

MERTIN, V., GILERNOVÁ , I.: *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 978-80-7367-627-8.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-423-6.

PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Nabídka volnočasových aktivit na základní škole*. In Socialia 2000, Mládež a volný čas. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. ISBN 80-7041-760-9.

SVOBODOVÁ, Eva a kol. *Vzdělávání v mateřské škole: Školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978- 80-7367-774-9.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0877-4.

TOMANOVÁ, Dana. *Nabídka volnočasových aktivit v mateřské škole*. In Socialia 2000, Mládež a volný čas. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. ISBN 80-7041-760-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2012, 531 s. ISBN 978-80-2462-153-1.

Periodika

HÁJEK, Břetislav. Kroužky versus školní družina. *Informatorium*. 2004, č. 2. ISSN 0323-1879.

KOLÍNSKÁ, Rut. Mateřská centra – škola občanského života. *Děti a my*. 2005, č. 4. ISSN 0323-1879.

KUBCOVÁ, Šárka. V zdravém těle zdravý duch. *Informatorium*. 2006, č. 8. ISSN 0323-1879.

KUKAL, Petr. Čím je, má a může být Dům dětí a mládeže. *Děti a my*. 2002, č. 1. ISSN 0323-1879.

PETRŮ – KICKOVÁ, Pavla. Zájmové kroužky v MŠ. *Informatorium*. 2005. č. 9, ISSN 1210-7506.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. Žádný strach ze školního vzdělávacího programu! *Informatorium*. 2005, č. 7. ISSN 0323-1879.

ŠPAČKOVÁ, Renata. Potřebujeme kroužky v mateřské škole? *Informatorium* 2006, č. 4. ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ. Marie. A co děti, mají si kde hrát? *Informatorium*. 2003, č. 1, s. ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ. Marie. Nabitý program, nebo pohoda? *Informatorium*. 2008, č. 5, s. ISSN 1210-7506.

TĚTHALOVÁ. Marie. Malé děti se cizích jazyků nebojí. *Informatorium*. 2014, č. 1, s. ISSN 1210-7506.

Kde se děti nenudí. *Informatorium*. 2008, č. 5. ISSN 1210-7506.

Internetové zdroje

O pionýru. *www.dobrodruzstvi.info* [online] ©2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.dobrodruzstvi.info/obsah/o-nas>.

Duha je když... . *www.duha.cz* [online] ©2000 – 2009. [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <http://www.duha.cz/o-nas>

Co jsou mateřská centra. *www.materska-centra.cz* [online] ©2009 [cit. 2014-01-03]. Dostupné z: <http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>

KŘÍŽKOVÁ, Johana. Recept na šťastné dítě: do šesti let minimum kroužků, radí psycholožka. *www.ona.idnes.cz*. [online] ©2012. [cit. 2014-01-04]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/pretizene-deti-a-krouzky-0xx-/deti.aspx?c=A121118_220334_deti_job

Zákony

ČESKO. Sbírka zákonů č. 74 ze dne 9. února 2005 o zájmovém vzdělávání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, Částka 20. ISSN 1211-1244.

ČESKO, Sbírka zákonů č. 71 ze dne 9. února 2005 o základním uměleckém vzdělávání. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 20. ISSN 1211-1244.

Kvalifikační práce

ŠILHANOVÁ, Veronika. *Denní režim předškolního dítěte*. České Budějovice, 2011. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky a psychologie.

SOUKUPOVÁ, Veronika. *Režim dne dítěte předškolního věku po příchodu domů z MŠ, a to z pohledu učitele MŠ*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Fakulta pedagogická, katedra pedagogiky a psychologie

Přílohy

Dotazník č. 1

Dobrý den,

jmenuji se Veronika Nováková a jsem studentkou Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě oboru Učitelství pro mateřské školy. Ke své bakalářské práci s názvem Organizované zájmové činnosti u dětí předškolního věku dělám výzkum, kde zjišťuji názor učitelek MŠ a rodičů předškolních dětí na organizované zájmové činnosti v předškolním věku.

Dotazník je určen POUZE PRO UČITELE/KY MŠ a já bych Vás tímto chtěla poprosit o jeho vyplnění. Chtěla bych upozornit, že pojmem dítě předškolního věku mám na mysli dítě ve věku od 3 let do nástupu do ZŠ. Pokud není uvedeno jinak, vyberte pouze jednu odpověď, u volných políček, prosím, doplňte.

Děkuji Vám za Váš čas a spolupráci.

1. Jak dlouho pracujete v MŠ?

- 0,1 – 5 let
- 6 – 10 let
- více než 10 let

2. V obci, kde se nachází vaše MŠ, se nachází také: (možno více odpovědí)

- DDM
- ZUŠ
- mateřské centrum
- Soukromá instituce zajišťující kroužky pro děti
- nic z výše jmenovaných

3. Zajišťuje vaše mateřská škola nějaký kroužek?

- ano
 - jaký/é: _____
- ne (neodpovídejte na otázku č. 4)

4. Kroužek ve vaší mateřské škole vede:

- učitelka MŠ
- někdo jiný než učitelka MŠ (lektor; člověk, který má zájem o danou oblast; odborník v oboru)
- učitelka MŠ i někdo jiný

5. Které tvrzení nejlépe odpovídá vašemu názoru?

- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné v jakémkoliv provedení a zaměření.
- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné, pokud jsou kvalitně vedené.
- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné pouze, pokud děti nenavštěvují mateřskou školu.
- Zájmové kroužky nejsou pro děti předškolního věku vhodné.
- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku zbytečné, protože veškeré činnosti děláme s dětmi v MŠ.

6. Za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku považují

- Kroužky pro rodiče s dětmi
- Kroužky všeobecně zaměřené
- Kroužky zaměřené na jednu určitou oblast

7. Za nejkvalitnější, pro děti předškolního věku, považují zájmové kroužky organizované:

- DDM
- ZUŠ
- MŠ
- Mateřská centra
- Soukromá instituce a osoby zajišťující kroužky pro děti

8. Za nejdůležitější přínos zájmových kroužků pro děti předškolního věku považují:

- Dítě přichází do kontaktu s vrstevníky
- Dítě se zdokonaluje v jedné určité oblasti
- Dítě se učí vydržet u jednoho zájmu
- Individuální přístup „vedoucího“ (či učitele) k dítěti, nebo malé skupině dětí (rozvoj nadaných dětí, či podprůměrných)
- Zájmové kroužky nemají žádný důležitý přínos pro děti předškolního věku
- jiný: _____

9. Myslíte si, že existují nějaká rizika zájmových kroužků pro děti předškolního věku?

- Ano
 - jaká: _____
- Ne

10. Máte nějaký další názor na zájmové kroužky pro předškolní děti? (nepovinná otázka)

Dotazník č. 2

Dobrý den,

jmenuji se Veronika Nováková a jsem studentkou Pedagogické fakulty na Jihočeské univerzitě oboru Učitelství pro mateřské školy. Ke své bakalářské práci s názvem Organizované zájmové činnosti u dětí předškolního věku dělám výzkum, kde zjišťuji názor učitelek MŠ a rodičů předškolních dětí na organizované zájmové činnosti v předškolním věku.

Dotazník je určen pro rodiče předškolních dětí a já bych Vás tímto chtěla poprosit o jeho vyplnění. Chtěla bych upozornit, že pojmem dítě předškolního věku mám na mysli dítě ve věku od 3 let do nástupu do ZŠ. Pokud není uvedeno jinak, vyberte pouze jednu odpověď, u volných políček, prosím, doplňte. Pokud máte více předškolních dětí, zaměřte se v dotazníku pouze na jedno z nich.

Děkuji Vám za Váš čas a spolupráci

1. Věk vašeho dítěte:

3 4 5 6 7 **(let)**

2. Dítě navštěvuje mateřskou školu

ANO NE

3. V místě bydliště se nachází (lze zaškrtnou více možností)

- mateřská škola
- DDM
- ZUŠ
- mateřské centrum
- Soukromá instituce zajišťující kroužky pro děti
- nic z výše jmenovaných

4. Dítě navštěvuje nějaký zájmový kroužek

- ANO
- NE (nevyplňujte otázky č. 5 – 7)

5. Je to kroužek organizovaný (pokud navštěvuje více kroužků, lze uvést více možností)

- mateřskou školou
- domem dětí a mládeže
- Základní uměleckou školou
- Mateřským centrem
- Soukromou institucí
- jiný (vypište) _____

6. Jedná se o kroužek (případně více možností)

- všeobecně zaměřený
- rukodělný
- technický
- společenskovední – zahrnuje i výuku cizích jazyků
- tělovýchovné a sportovní
- estetickovýchovný = umělecký: př. hudební, výtvarný, taneční

- dramatický
- přírodovědný: př. pobyt v přírodě, rybářský, chovatelský, pěstitelský

7. Při výběru kroužku pro mě hrálo NEJVĚTŠÍ roli: (maximálně 2 možnosti)

- vzdělání a kvalifikace vedoucího
- instituce, která ho organizuje
- zaměření kroužku
- účast kamarádů dítěte
- doba a místo konání
- zájem dítěte
- výše poplatku za kroužek

8. Které tvrzení nejlépe odpovídá vašemu názoru?

- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné v jakémkoliv provedení a zaměření.
- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné, pokud jsou kvalitně vedené.
- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku vhodné pouze, pokud děti nenavštěvují mateřskou školu.
- Zájmové kroužky nejsou pro děti předškolního věku vhodné.
- Zájmové kroužky jsou pro děti předškolního věku zbytečné, protože veškeré činnosti by měli dělat učitelky s dětmi v mateřské škole.

9. Za nejvhodnější kroužky pro děti předškolního věku považuji

- Kroužky pro rodiče s dětmi
- Kroužky všeobecně zaměřené
- Kroužky zaměřené na jednu určitou oblast

10. Za nejkvalitnější, pro děti předškolního věku, považuji zájmové kroužky organizované:

- DDM
- ZUŠ
- MŠ
- Mateřská centra
- Soukromá instituce a osoby zajišťující kroužky pro děti

11. Za nejdůležitější přínos zájmových kroužků pro děti předškolního věku považuji:

- Dítě přichází do kontaktu s vrstevníky
- Dítě se zdokonaluje v jedné určité oblasti
- Dítě se učí vydržet u jednoho zájmu
- Individuální přístup „vedoucího“ (či učitele) k dítěti, nebo malé skupině dětí (rozvoj nadaných dětí, či podprůměrných)
- Zájmové kroužky nemají žádný důležitý přínos pro děti předškolního věku
- jiný: _____

12. Myslíte si, že existují nějaká rizika zájmových kroužků pro děti předškolního věku?

Ano, jaká: _____

Ne

13. Máte nějaký další názor na zájmové kroužky pro předškolní děti? (nepovinná otázka)
